

Socialutskottets betänkande 2023/24:SoU6

Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till bl.a. lag om placering av barn i skyddat boende, men med vissa lagtekniska anpassningar.

Den nya regleringen syftar till att förbättra skyddet för och stödet till personer som behöver skyddat boende och stärka barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende.

Skyddat boende ska regleras i socialtjänstlagen som en boendeinsats till den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp. Barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende ska bedömas och beviljas insatsen individuellt, och socialnämnden ska ansvara för att tillgodose barnets behov av stöd- och hjälpinsatser. När det finns samtycke från båda vårdnadshavarna ska barnet beviljas insatsen med stöd av socialtjänstlagen. Saknas samtycke från den vårdnadshavare som barnet inte placeras tillsammans med, ska socialnämnden, efter ansökan hos förvaltningsrätten, kunna bevilja barnet en insats i form av skyddat boende med stöd av den nya lagen.

Den nya lagen och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2024.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I betänkandet finns 26 reservationer (S, SD, V, C, MP) och ett särskilt yttrande (S).

Behandlade förslag

Proposition 2023/24:31 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende.

Cirka 30 yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	9
Ärendet och dess beredning.....	9
Propositionens huvudsakliga innehåll	9
Utskottets överväganden.....	10
Inledning.....	10
Regeringens lagförslag	10
Utskottets ställningstagande.....	15
Skyddat boende – en boendeinsats enligt socialtjänstlagen.....	16
Utskottets ställningstagande.....	19
Skyddat boende som en insats till barn enligt socialtjänstlagen	19
Utskottets ställningstagande.....	23
Skyddat boende som en insats till barn när samtycke från en av två vårdnadshavare saknas	24
Utskottets ställningstagande.....	34
Övriga frågor	37
Utskottets ställningstagande.....	41
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	42
Utskottets ställningstagande.....	44
Konsekvenser av förslagen.....	44
Utskottets ställningstagande.....	48
Reservationer	49
1. Beslut om en insats i form av skyddat boende, punkt 1 (V, MP).....	49
2. Tillståndsplikt för skyddat boende, punkt 2 (V)	49
3. Avgränsning av målgruppen, punkt 4 (V)	50
4. Kvinnojournernas verksamhet, punkt 5 (S, MP)	51
5. Placering av barn, punkt 6 (V).....	51
6. Lagens syfte, punkt 7 (V)	52
7. Föresättningar för att bevilja ett barn skyddat boende, punkt 8 (V)	52
8. Särskild umgängesbegränsning, punkt 9 (SD).....	53
9. Skäl för begränsning av umgänge och hemlighållande av vistelseort, punkt 10 (S, C, MP)	54
10. Insatsens upphörande, punkt 11 (V, MP)	54
11. Rangordning av lag, punkt 12 (V, MP)	55
12. Muntlig förhandling, punkt 13 (V)	55
13. Begränsning av umgänge och hemlighållande av vistelseort under hela vistelsen, punkt 14 (V).....	56
14. Överklagande, punkt 15 (V)	56
15. Tillsyn, punkt 16 (SD).....	57
16. Införande av tillståndsplikt, punkt 17 (V).....	57
17. Uppföljning och återrapportering av effekten av tillståndsplikt, punkt 18 (SD).....	58
18. Nationella riktlinjer, punkt 19 (S, C, MP)	58
19. Uppföljning m.m., punkt 20 (C, MP)	59
20. Uppföljning m.m., punkt 20 (V).....	59
21. Utbildningssatsningar, punkt 21 (S, C, MP).....	60
22. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser, punkt 22 (V).....	60
23. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser, punkt 22 (MP).....	61

24. Finansiering m.m., punkt 23 (C, MP)	61
25. Finansiering m.m., punkt 23 (V)	62
26. Vinstdrivande respektive icke vinstdrivande aktörer, punkt 24 (S, V, MP)	62
Särskilt yttrande	64
Särskilt yttrande (S)	64
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	66
Propositionen	66
Följdmotionerna	66
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	70
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag	113

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Regeringens lagförslag

1. Beslut om en insats i form av skyddat boende

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om placering av barn i skyddat boende i de delar det avser 7 kap. 3 §.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:31 punkt 1 i denna del och avslår motion 2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 9.

Reservation 1 (V, MP)

2. Tillståndsplikt för skyddat boende

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) i de delar det avser 7 kap. 1 §.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:31 punkt 7 i denna del och avslår motion 2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 13.

Reservation 2 (V)

3. Lagförslaget i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om placering av barn i skyddat boende,
2. lag om ändring i rättegångsbalken,
3. lag om ändring i föräldrabalken,
4. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar med den ändringen att 18 § ska ha den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3,
5. lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481),
6. lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
7. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453),
8. lag om ändring i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten,
9. lag om ändring i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn,
10. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
11. lag om ändring i skollagen (2010:800),
12. lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30),
13. lag om ändring i lagen (2017:209) om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet,
i de delar som inte omfattas av utskottets förslag ovan under förslagspunkterna 1–2.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:31 punkterna 1 i denna del, 2–6, 7 i denna del och 8–13.

Skyddat boende – en boendeinsats enligt socialtjänstlagen

4. Avgränsning av målgruppen

Riksdagen avslår motion

2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 3 (V)

5. Kvinnojourernas verksamhet

Riksdagen avslår motion

2023/24:2783 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1.

Reservation 4 (S, MP)

Skyddat boende som en insats till barn enligt socialtjänstlagen

6. Placering av barn

Riksdagen avslår motion

2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkandena 3 och 4.

Reservation 5 (V)

Skyddat boende som en insats till barn när samtycke från en av två vårdnadshavare saknas

7. Lagens syfte

Riksdagen avslår motion

2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 5.

Reservation 6 (V)

8. Förutsättningar för att bevilja ett barn skyddat boende

Riksdagen avslår motion

2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 6.

Reservation 7 (V)

9. Särskild umgängesbegränsning

Riksdagen avslår motion

2023/24:2779 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 3.

Reservation 8 (SD)

10. Skäl för begränsning av umgänge och hemlighållande av vistelseort

Riksdagen avslår motion

2023/24:2780 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 2.

Reservation 9 (S, C, MP)

11. Insatsens upphörande

Riksdagen avslår motion

2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 8.

*Reservation 10 (V, MP)***12. Rangordning av lag**

Riksdagen avslår motion

2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 10.

*Reservation 11 (V, MP)***13. Muntlig förhandling**

Riksdagen avslår motion

2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 11.

*Reservation 12 (V)***14. Begränsning av umgänge och hemlighållande av vistelseort under hela vistelsen**

Riksdagen avslår motion

2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 7.

*Reservation 13 (V)***15. Överklagande**

Riksdagen avslår motion

2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 12.

*Reservation 14 (V)**Övriga frågor***16. Tillsyn**

Riksdagen avslår motion

2023/24:2779 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 1.

*Reservation 15 (SD)***17. Införande av tillståndsplikt**

Riksdagen avslår motion

2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 14.

*Reservation 16 (V)***18. Uppföljning och återrapportering av effekten av tillståndsplikt**

Riksdagen avslår motion

2023/24:2779 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 17 (SD)

19. Nationella riktlinjer

Riksdagen avslår motion

2023/24:2780 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 1.

Reservation 18 (S, C, MP)

20. Uppföljning m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1 och

2023/24:2780 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 3 och 5.

Reservation 19 (C, MP)

Reservation 20 (V)

21. Utbildningssatsningar

Riksdagen avslår motion

2023/24:2780 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 4.

Reservation 21 (S, C, MP)

*Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser***22. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser**

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 16 och

2023/24:2783 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 3.

Reservation 22 (V)

Reservation 23 (MP)

*Konsekvenser av förslagen***23. Finansiering m.m.**

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 17 och

2023/24:2780 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 6.

Reservation 24 (C, MP)

Reservation 25 (V)

24. Vinstdrivande respektive icke vinstdrivande aktörer

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 15 och

2023/24:2783 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 2.

Reservation 26 (S, V, MP)

Stockholm den 8 februari 2024

På socialutskottets vägnar

Christian Carlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Christian Carlsson (KD), Fredrik Lundh Sammeli (S), Johan Hultberg (M), Carita Boulwén (SD), Mikael Dahqvist (S), Jesper Skalberg Karlsson (M), Anna Vikström (S), Malin Höglund (M), Christofer Bergenblock (C), Mona Olin (SD), Ulrika Westerlund (MP), Leonid Yurkovskiy (SD), Karin Sundin (S), Maj Karlsson (V), Jakob Olofsgård (L), Unni Björnerfors (SD) och Marcus Wennerström (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2023/24:31 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende och ca 30 yrkanden i följdmotioner. Regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslagen i motionerna finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2 och utskottets lagförslag finns i bilaga 3.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

I ärendet har utskottet tagit emot en skrivelse från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR, dnr 375-2023/24) och en skrivelse från Sveriges Stadsmissioner (dnr 753-2023/24).

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag som syftar till att förbättra skyddet för och stödet till personer som behöver skyddat boende och stärka barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende.

Regeringen föreslår att skyddat boende ska regleras i socialtjänstlagen (2001:453) som en boendeinsats till den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp. Barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende ska bedömas och beviljas insatsen individuellt, och socialnämnden ska ansvara för att tillgodose barnets behov av stöd- och hjälpinsatser. När det finns samtycke från båda vårdnadshavarna ska barnet beviljas insatsen med stöd av socialtjänstlagen. Saknas samtycke från den vårdnadshavare som barnet inte placeras tillsammans med, ska socialnämnden, efter ansökan hos förvaltningsrätten, kunna bevilja barnet en insats i form av skyddat boende med stöd av en ny lag. Beslut om en sådan insats ska även kunna fattas omedelbart av socialnämnden och underställas förvaltningsrätten. Regeringen lämnar även förslag som rör bestämmanderätten över barnet under den tid barnet är placerat i ett skyddat boende.

Regeringen föreslår även att det ska krävas tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) för att få bedriva verksamhet i form av skyddat boende. Kommuner och regioner som bedriver sådan verksamhet ska anmäla detta till myndigheten.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2024.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla regeringens lagförslag, motioner som innehåller förslag på avslag av regeringens lagförslag samt regeringens redovisning av ett tillkännagivande om barnperspektiv på skyddade boenden och ett tillkännagivande om barn i skyddat boende. Därefter behandlas övriga motioner som innehåller förslag på tillkännagivanden till regeringen.

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till bl.a. lag om placering av barn i skyddat boende, men med vissa lagtekniska anpassningar. Förslagen syftar till att förbättra skyddet för och stödet till personer som behöver skyddat boende och stärka barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende. Därmed avslår riksdagen motionsyrkanden om beslut om en insats i form av skyddat boende och tillståndsplikt för skyddat boende.

Jämför reservation 1 (V, MP) och 2 (V).

Propositionen

Inledning

Propositionen innehåller förslag som syftar till att förbättra skyddet för och stödet till personer som behöver skyddat boende och stärka barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende.

Skyddat boende – en boendeinsats enligt socialtjänstlagen

Regeringen föreslår att skyddat boende ska föras in i socialtjänstlagen som en boendeinsats för den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp. Kommunen ska ansvara för att det finns tillgång till skyddade boenden.

Skyddat boende som en insats till barn enligt socialtjänstlagen

Enligt regeringens bedömning bör socialnämnden göra en individuell behovsprövning och bevilja medföljande barn en insats i form av skyddat boende. Regeringen föreslår att socialnämnden ska få bevilja ett barn en insats

i form av skyddat boende om barnet placeras där tillsammans med en vårdnadshavare som är myndig och som också beviljats insatsen.

Skyddat boende som en insats till barn när samtycke från en av två vårdnadshavare saknas

För att tillgodose ett barns behov av stöd och skydd bör socialnämnden enligt regeringens bedömning kunna bevilja ett barn en insats i form av skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare även om det saknas samtycke från den andra vårdnadshavaren. Regeringen föreslår att förutsättningarna och förfarandet för att bevilja ett barn skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare när barnet har två vårdnadshavare och den andra vårdnadshavaren inte samtycker till insatsen ska regleras i en särskild lag. Om socialnämnden beviljar en vårdnadshavare skyddat boende enligt socialtjänstlagen och det finns en direkt eller indirekt risk för att barnets säkerhet äventyras eller hälsa skadas, ska även barnet få beviljas en sådan insats för placering tillsammans med vårdnadshavaren, trots att det inte finns samtycke från den andra vårdnadshavaren. Beslut om insatsen ska meddelas av förvaltningsrätten efter ansökan av socialnämnden.

Socialnämnden ska enligt regeringens förslag få bevilja ett barn en omedelbar insats i form av skyddat boende om det kan antas att förutsättningarna för att bevilja barnet skyddat boende med stöd av den nya lagen är uppfyllda, och rättsens beslut om insatsen inte kan avvaktas med hänsyn till risken för att barnets säkerhet äventyras eller hälsa skadas. Socialnämndens beslut om en omedelbar insats i form av skyddat boende ska underställas förvaltningsrätten inom en vecka från den dag beslutet fattades.

Av regeringens förslag följer vidare att när ett barn har beviljats skyddat boende enligt den nya lagen ska den vårdnadshavare som barnet placeras tillsammans med ensam få bestämma om en hälsoundersökning enligt lagen (2017:209) om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet, insatser i öppna former enligt socialtjänstlagen med anledning av insatsen skyddat boende och om val eller byte av skolenhet eller förskoleenhet med anledning av placeringen.

Regeringen föreslår att beslut om en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats inte ska hindra vissa beslut om avvisning, utvisning, utlämning eller överlämnande. En insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats ska upphöra att gälla när ett avlägsnandebeslut har verkställts. Frågan om skyddsbehov får enligt regeringen bedömas inom ramen för den lagstiftning som gäller för det aktuella avlägsnandebeslutet och verkställigheten av det beslutet.

Krav på skyddade boenden

För skyddade boenden som bedrivs yrkesmässigt av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ ska det enligt regeringens

förslag krävas tillstånd av Ivo. Kommuner och regioner som bedriver skyddade boenden ska anmäla denna verksamhet till Ivo.

Regeringen skriver att skyddade boenden som bedrivs av enskild verksamhet i dag inte är tillståndspliktiga, såvida verksamheten inte tar emot enskilda för vård och behandling och därför är att betrakta som ett hem för vård eller boende (HVB). I dessa fall är verksamheten tillståndspliktig. Det finns inte heller någon anmälningsplikt till Ivo för kommuner och regioner som bedriver skyddade boenden. Avsaknaden av tillståndsplikt för verksamhet som bedrivs i form av skyddat boende betyder att Ivo inte kan göra någon formell kontroll av verksamheten innan den startar. I praktiken innebär det att aktörer som antingen helt eller delvis saknar förutsättningar att bedriva skyddat boende inte är förhindrade att starta upp en verksamhet och därefter börja sälja platser i boendet till olika kommuner. Med tanke på att målgruppen för skyddade boenden utgörs av personer som är utsatta för hot, våld och andra övergrepp, finns det stora risker med att verksamheten inte är tillståndspliktig. För våldsutsatta personer och medföljande barn kan en vistelse i ett skyddat boende av bristande kvalitet innebära ett hot mot liv, säkerhet och hälsa. Det är visserligen så att ansvaret för god kvalitet ytterst vilar på socialtjänsten när kommunen överlåter genomförandet av insatser till annan utförare. Det kan dock vara svårt för den kommun som köper plats i ett skyddat boende av en enskild verksamhet att på förhand fullt ut säkerställa kvaliteten. Att verksamheten brister i kvalitet kan komma att uppmärksammas först i efterhand, exempelvis i samband med klagomål till socialnämnden eller genom Ivos tillsyn.

Enligt regeringen är kvinnojourerna själva fria att bestämma när de vill utföra socialtjänstinsatser. Krav på tillstånd för kvinnojourer som driver skyddat boende innebär därför inte något hot mot kvinnojourernas självständighet. Av samma skäl delar regeringen inte en av remissinstansernas uppfattning att tillståndsplikten hotar kvinnojourerörelsens ställning eller av nödvändighet är negativ för rörelsen. De kvinnojourer som vill kan välja att ansöka om tillstånd hos Ivo för att bedriva skyddade boenden. Tillståndskravet påverkar inte kvinnojourers möjlighet att bedriva verksamhet som inte utgör socialtjänst.

Regeringen anser mot denna bakgrund att verksamhet i form av skyddat boende bör omfattas av kraven på tillstånd respektive anmälan.

Det finns vissa ideellt drivna skyddade boenden som behöver utveckla sitt arbete för att leva upp till nya krav, exempelvis mindre verksamheter. Regeringen har därför fattat beslut om ett tillfälligt statsbidrag för att stödja de ideella organisationer som driver skyddade boenden och som behöver stöd för att utveckla kvaliteten i verksamheten. Bidraget fördelas av Socialstyrelsen.

Lagförslag – en sammanfattning

Sammanfattningsvis lämnas i propositionen förslag till lag om placering av barn i skyddat boende och ändringar i följande lagar: rättegångsbalken,

föräldrabalken, lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar, folkbokföringslagen (1991:481), lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, socialtjänstlagen (2001:453), lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn, offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), skollagen (2010:800), hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) samt lagen (2017:209) om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

De föreslagna ändringarna ska enligt regeringen träda i kraft den 1 april 2024. Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla för ärenden och mål om tillsyn som har inletts före ikraftträdandet. Den som före ikraftträdandet påbörjat en verksamhet i form av skyddat boende ska senast den 1 augusti 2024 ansöka om tillstånd för att få fortsätta bedriva verksamheten. En verksamhet som påbörjats utan tillstånd får fortsätta endast fram till dess att ett slutligt beslut i tillståndsärendet fått laga kraft.

Redovisning av två tillkännagivanden

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om barnperspektiv på skyddade boenden (bet. 2020/21:SoU24 punkt 40, rskr. 2020/21:368). Regeringen bedömer att förslagen i denna proposition tillgodoser riksdagens tillkännagivande. Regeringen anser att tillkännagivandet därmed är slutbehandlat. Tillkännagivandets närmare innebörd framgår nedan i avsnittet Tidigare riksdagsbehandling.

Riksdagen har vidare tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om barn i skyddat boende (bet. 2021/22:SoU19 punkt 10, rskr. 2021/22:264). Regeringen bedömer att förslagen i denna proposition tillgodoser riksdagens tillkännagivande. Regeringen anser att tillkännagivandet därmed är slutbehandlat. Tillkännagivandets närmare innebörd framgår nedan i avsnittet Tidigare riksdagsbehandling.

Motionerna

Beslut om en insats i form av skyddat boende

I kommittémotion 2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 9 föreslås att riksdagen avslår proposition 2023/24:31 i den del som avser förslaget om att en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats inte ska hindra vissa beslut om avvisning, utvisning, utlämning eller överlämnande och att en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats ska upphöra att gälla när ett avlägsnandebeslut har verkställts. Motionärerna anför att kvinnor som lever gömda i Sverige utan uppehållstillstånd är en grupp som är extra utsatt för våld. En kvinna som helt saknar rättigheter i samhället riskerar att bli utsatt för sexuella övergrepp och misshandel av män som

utnyttjar hennes situation. Risken att utvisas kan göra att kvinnan undviker att söka hjälp från hälso- och sjukvården.

Tillståndsplikt för skyddat boende

I kommittémotion 2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 13 föreslås att riksdagen avslår proposition 2023/24:31 i den del som avser förslaget om att det för skyddade boenden som bedrivs yrkesmässigt av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ ska krävas tillstånd av Ivo. Motionärerna anför att regeringen menar att tillståndsplikten inte kommer att påverka kvinnojourernas självständighet eftersom det står dem fritt att själva bestämma om och när de utför socialtjänstinsatser. Motionärerna delar en av remissinstansernas syn att resonemanget visar på en stor okunskap i och med att de flesta kvinnojourer inte har råd att välja bort den ersättning de får av kommunerna för att erbjuda skyddade boenden, vilket kan vara deras enda säkra intäktskälla och gör att organisationen kan finnas kvar och även bedriva annan verksamhet. Om en tillståndsplikt över huvud taget ska införas behöver den samstämma med behovet av skyddade boenden och utgå från den kunskap och modell som kvinnojourer byggt upp.

Tidigare riksdagsbehandling

Tillkännagivande om barnperspektiv på skyddade boenden

Utskottet föreslog i betänkande 2020/21:SoU24 ett tillkännagivande till regeringen om barnperspektiv på skyddade boenden. Utskottet anförde följande (s. 94, 1 res. S, V, MP):

Utskottet noterar att regeringen bereder betänkandet Ett fönster av möjligheter (SOU 2017:112) och promemorian Stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende – förslag till bestämmelser rörande bl.a. omedelbar placering, sekretess och skolgång (Ds 2020:16). Det är enligt utskottet mycket angeläget att barnperspektivet på skyddade boenden stärks. Det handlar om att skapa förutsättningar för fler skyddade boenden där barn kan bo och även om att trygga barnens möjlighet att gå i förskola och skola även om de behöver bo på annan plats. Utskottet förutsätter att regeringen skyndsamt återkommer till riksdagen med förslag till lagändringar i denna fråga. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen. Motionerna [...] bör därför bifallas delvis.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:368 och rskr. 2020/21:369).

Tillkännagivande om barn i skyddat boende

Utskottet föreslog i betänkande 2021/22:SoU19 ett tillkännagivande till regeringen om barn i skyddat boende. Utskottet anförde följande (s. 47 f., 1 res. S, V):

Utskottet ser det som mycket angeläget att stärka barnperspektivet på skyddade boenden. Det handlar om att skapa förutsättningar för fler skyddade boenden där barn kan bo och även om att trygga barnens möjlighet att gå i förskola och skola även om de behöver bo på annan plats. Förra riksmötet riktade riksdagen på utskottets förslag ett tillkännagivande till regeringen om att lämna förslag till lagändringar i denna fråga. Att skyddat boende regleras som en insats till barn, att ett barns vistelse på skyddat boende omfattas av ett separat beslut och att en handläggare tilldelas för barnets ärende är tre väsentliga beståndsdelar för utskottet. Detta skulle enligt utskottet synliggöra barnets situation, ge bättre förutsättningar för att tillgodose barnets rättigheter och säkerställa adekvat dokumentation och uppföljning. Enligt utskottet bör regeringen beakta detta i beredningen av den proposition om stärkt kvalitet och barnrättsperspektiv i skyddat boende som regeringen avser att lämna till riksdagen, och detta föreslår utskottet att riksdagen ställer sig bakom och tillkännager för regeringen. Utskottet tillstyrker därmed delvis motionerna [...] samt avstyrker motionerna [...].

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:264).

Utskottets ställningstagande

När det inledningsvis gäller frågan om beslut om en insats i form av skyddat boende ställer sig utskottet bakom regeringens förslag att beslut om en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats inte ska hindra vissa beslut om avvisning, utvisning, utlämning eller överlämnande. En insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats ska upphöra att gälla när ett avlägsnandebeslut har verkställts. Utskottet delar vidare regeringens bedömning att frågan om skyddsbehov får bedömas inom ramen för den lagstiftning som gäller för det aktuella avlägsnandebeslutet och verkställigheten av det beslutet. Av de skäl som anförs i propositionen bör riksdagen därför anta regeringens förslag till lag om placering av barn i skyddat boende i de delar det avser 7 kap. 3 §. Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:31 punkt 1 i denna del och avslår motion 2023/24:2778 (V) yrkande 9.

Utskottet ställer sig också bakom regeringens förslag om att det ska krävas tillstånd av Ivo för skyddade boenden som bedrivs yrkesmässigt av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ. Med tanke på att målgruppen för skyddade boenden utgörs av personer som är utsatta för hot, våld och andra övergrepp, finns det enligt regeringen stora risker med att verksamheten inte är tillståndspliktig. För våldsutsatta personer och medföljande barn kan en vistelse i ett skyddat boende av bristande kvalitet innebära ett hot mot liv, säkerhet och hälsa. Enligt regeringen är kvinnojourerna själva fria att bestämma när de vill utföra socialtjänstinsatser. Krav på tillstånd för kvinnojourer som driver skyddat boende innebär därför inte något hot mot kvinnojourernas självständighet. De kvinnojourer som vill kan välja att ansöka om tillstånd hos Ivo för att bedriva skyddade boenden. Tillståndskravet påverkar inte kvinnojourers möjlighet att bedriva verksamhet som inte utgör socialtjänst. Utskottet instämmer i regeringens bedömningar. Utskottet noterar

i detta sammanhang att regeringen har fattat beslut om ett tillfälligt statsbidrag för att stödja de ideella organisationer som driver skyddade boenden och som behöver stöd för att utveckla kvaliteten i verksamheten. Av de skäl som anförs i propositionen bör riksdagen därför anta regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen i de delar det avser 7 kap. 1 §. Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:31 punkt 7 i denna del och avslår motion 2023/24:2778 (V) yrkande 13.

Utskottet tillstyrker lagförslaget i övrigt med de ändringar som utskottet föreslår för att förslaget ska överensstämma med annan lagstiftning. I propositionen föreslås en ändring i 18 § lagen om allmänna förvaltningsdomstolar. Paragrafen ändrades den 1 januari 2024 (SFS 2023:705) efter förslag i proposition 2023/24:6 Auktorisationssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering och digital post samt beslut av riksdagen (bet. 2023/24:TU3, rskr. 2023/24:39). Denna ändring har beaktats i utskottets förslag i bilaga 3. Av de skäl som anförs i propositionen bör riksdagen därför anta lagförslaget i övrigt med de ändringar som framgår av utskottets lagförslag. Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:31 punkterna 1 i denna del, 2–6, 7 i denna del och 8–13.

Avslutningsvis har utskottet inget att invända mot regeringens redovisning av tillkännagivandena om barnperspektiv på skyddade boenden och barn i skyddat boende.

Skyddat boende – en boendeinsats enligt socialtjänstlagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om avgränsning av målgruppen och kvinnojourernas verksamhet.

Jämför reservation 3 (V) och 4 (S, MP).

Propositionen

Den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp ska tas emot i ett skyddat boende

Som framgår ovan föreslår regeringen att skyddat boende ska föras in i socialtjänstlagen som en boendeinsats för den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp. Kommunen ska ansvara för att det finns tillgång till skyddade boenden.

Kommunen bör även i fortsättningen ansvara för skyddat boende

Skyddat boende har under en lång tid erbjudits av socialtjänsten till skydd och stöd för våldsutsatta personer. Mot denna bakgrund delar regeringen inte en av remissinstansernas uppfattning att en skyldighet för socialnämnden att vid

behov erbjuda den specifika insatsen skyddat boende i dagsläget saknas och att en reglering om att erbjuda skyddat boende som en boendeinsats skulle utgöra en ny skyldighet för kommunerna. Regeringens bedömning är dock att förslagen om att reglera skyddat boende som en boendeinsats utgör en ambitionshöjning i förhållande till nuvarande förhållanden.

Ideella kvinnojouurer är enligt regeringen vanligt förekommande utförare av insatsen skyddat boende. Enligt regeringen ägnar sig kvinnojouurer också ofta åt aktiviteter som faller utanför det offentliga ansvarsområdet (t.ex. utbildning och opinionsbildning) och de väljer själva om de ska arbeta på uppdrag av socialnämnden. Även med en reglering av skyddat boende i socialtjänstlagen kommer kvinnojouurer att kunna fortsätta välja om de vill vara utförare av socialtjänst eller inte. Regeringen delar därför inte två remissinstansers bedömning att en sådan reglering i sig skulle påverka jourernas möjligheter att ta emot kvinnor som inte vill ha kontakt med socialtjänsten.

Avhoppare från kriminella miljöer – ett område under utveckling

Polismyndigheten, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse och Socialstyrelsen har ett pågående uppdrag att förstärka och utveckla arbetet med stöd till avhoppare från kriminella, våldsbejakande extremistiska och hedersrelaterade miljöer i hela landet som ska slutredovisas den 1 februari 2024 (Ju2021/03331, Ju2022/01537, Ju2022/01578). En utredare har även haft i uppdrag att biträda Justitiedepartementet och myndigheterna i att förstärka och utveckla arbetet med stöd till avhoppare i landet (Ju 2021:D). Utredaren, som slutredovisade uppdraget den 29 september 2022, anger bl.a. att antalet avhoppare ökar och att det årliga antalet avhoppare uppgår till 350–400. Utredaren bedömer också att det bör tillsättas en utredning som ser över om det behövs någon reglering, exempelvis i form av tillståndsplikt, av de externa aktörer som utför avhoppningsinsatser och som anlitas av kommunernas socialtjänster. Det handlar enligt utredaren om en blandning av vård och sociala insatser riktade till denna målgrupp, vilka i dag inte är föremål för vare sig kontroll eller uppföljning. Frågan bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Målgruppen bör vara alla våldsutsatta med behov av insatsen

Utsatthet för våld av närstående innebär en särskild sårbarhet. Det offentliga skyddet och stödet till de företrädesvis kvinnliga brottsoffren har historiskt sett varit eftersatt. En avgränsning av målgruppen till dem som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående skulle i viss mån kunna tänkas gynna utvecklingen av mer samlad kunskap och bättre metoder i skyddade boenden. Våldsutsatta som befinner sig i prostitution, offer för människohandel för sexuella ändamål eller offer för hedersrelaterat våld skulle dock inte ingå i målgruppen, såvida våldet inte samtidigt utövas av en närstående person. Dessutom kan en avgränsning till dem som är utsatta för våld av närstående bli svår att upprätthålla i praktiken. I akuta situationer är

det inte alltid möjligt att säkert fastställa relationen mellan den skyddssökande och förövaren eller förövarna.

Målgruppen skulle därför i stället kunna avgränsas till dem som varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående och till personer som befinner sig i prostitution eller är offer för människohandel. Därigenom skulle det vara tydligt att även de nämnda målgrupperna omfattas av insatsen. En följd av detta skulle också bli att avhoppare från kriminella miljöer exkluderas från målgruppen för skyddat boende.

Mot en sådan avgränsning talar dock att kommunens ansvar innefattar att vid behov ge stöd och hjälp till alla brottsoffer. Enligt det s.k. brottsofferdirektivet ska medlemsstaterna tillhandahålla skyddat boende eller annat lämpligt tillfälligt boende för brottsoffer. En reglering av insatsen skyddat boende i förhållande till alla brottsoffer som på grund av hot, våld eller andra övergrepp är i behov av sådant skydd innebär därför inte att kommunen påförs ett nytt huvudmannaskap. En avgränsning av målgruppen skulle därmed kunna uppfattas som en inskränkning i det befintliga ansvaret för kommuner att vid behov ge alla brottsoffer stöd och hjälp. Polismyndighetens ansvar för att tillhandahålla skyddat boende är begränsat.

Mot denna bakgrund är den samlade bedömningen att insatsen skyddat boende även fortsättningsvis bör vara öppen för alla som är eller har varit utsatta eller riskerar att utsättas för våld eller andra övergrepp eller hot om våld. Regeringen delar inte den farhåga som två remissinstanser ger uttryck för, dvs. att det skulle medföra svårigheter för kommunerna att tillhandahålla den specifika insatsen skyddat boende till alla som är i behov av skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp. Även med denna vidare målgrupp kommer skyddat boende främst att vara en insats för kvinnor och deras barn som är utsatta för våld av närstående. Avhoppare från kriminella miljöer kan ha behov av olika insatser, bl.a. boende, men behovet av just skyddat boende för denna målgrupp är sannolikt jämförelsevis begränsat. Som anges ovan bereds frågan om en särskild reglering för insatser till avhoppare för närvarande inom Regeringskansliet.

Motionerna

Avgränsning av målgruppen

I kommittémotion 2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att kvinnor och barn utsatta för mäns våld inte riskerar att blandas med t.ex. avhoppare från kriminella gäng. Motionärerna anför att den definition som föreslås i socialtjänstlagen är alltför bred, vilket riskerar att leda till att våldsutsatta kvinnor och barn blandas med avhoppare från kriminella gäng. Motionärerna förordar den definition som föreslås av en remissinstans: ”Med skyddat boende bör avses ett boende inom socialtjänsten som tillfälligt tar emot kvinnor och barn utsatta för mäns våld och individer utsatta för våld i nära relation för vistelse i förening med ett individanpassat stöd och skydd.”

Kvinnojourernas verksamhet

I kommittémotion 2023/24:2783 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att vidta åtgärder för att säkerställa kvinnojourernas verksamhet. Regeringen skriver i propositionen att den anser att ”ideella organisationer har goda förutsättningar att verka både som självständiga företrädare för det civila samhället och när de själva väljer det, som utförare av tjänster på kommunens uppdrag”. Motionärerna anser att det är angeläget att regeringen följer utvecklingen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att regeringen föreslår att skyddat boende ska föras in i socialtjänstlagen som en boendeinsats för den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp. Regeringens samlade bedömning är att insatsen skyddat boende även fortsättningsvis bör vara öppen för alla som är eller har varit utsatta eller riskerar att utsättas för våld eller andra övergrepp eller hot om våld. Även med denna vidare målgrupp kommer skyddat boende främst att vara en insats för kvinnor och deras barn som är utsatta för våld av närstående. Avhoppare från kriminella miljöer kan ha behov av olika insatser, bl.a. boende, men behovet av just skyddat boende för denna målgrupp är enligt regeringen sannolikt jämförelsevis begränsat. Utskottet instämmer i regeringens bedömningar i denna fråga. Utskottet noterar i detta sammanhang att frågan om en särskild reglering för insatser till avhoppare för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Motion 2023/24:2778 (V) yrkande 2 bör därmed avslås.

Inte heller när det gäller frågan om kvinnojourernas verksamhet anser utskottet att det finns skäl för riksdagen att ta något initiativ. Motion 2023/24:2783 (MP) yrkande 1 bör avslås.

Skyddat boende som en insats till barn enligt socialtjänstlagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om placering av barn.
Jämför reservation 5 (V).

Propositionen

Även medföljande barn bör beviljas insatsen skyddat boende

Som framgår ovan bör socialnämnden enligt regeringens bedömning göra en individuell behovsprövning och bevilja medföljande barn en insats i form av skyddat boende.

Skyddat boende bör vara en insats också för barnet

För att medföljande barn ska få bättre stöd och få sina rättigheter tillgodosedda bör skyddat boende enligt regeringens mening vara en individuell insats som också riktar sig till det medföljande barnet. Det är inte tillräckligt att allt ansvar för barnet faller på den våldsutsatta vårdnadshavaren, som själv ofta befinner sig i kris.

På motsvarande sätt som gäller för barn som placeras enligt socialtjänstlagen utanför det egna hemmet, bör det vara socialnämnden som ansvarar för att barn i skyddat boende är trygga och säkra och att de även i övrigt får insatser av god kvalitet. Nämnden bör också ansvara för att följa upp barnet såväl under som efter vistelsen i det skyddade boendet.

Regeringen skriver att flera remissinstanser uttrycker oro över att tröskeln kommer att höjas och att våldsutsatta vårdnadshavare kommer att avhålla sig från att söka skydd om även barnet ska beviljas en insats i form av skyddat boende. Socialnämnden inleder i regel en utredning för de barn som följer med en vårdnadshavare i skyddat boende enligt 11 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL. Eftersom socialnämnden redan i dag inleder utredningar för dessa barn, delar regeringen inte farhågan om att en utredning som inleds med anledning av att barnet kan beviljas en insats i form av skyddat boende kommer att medföra att våldsutsatta föräldrar avhåller sig från att söka skydd. Inte heller instämmer regeringen i en av remissinstansernas uppfattning att individuella beslut för barnen i en ännu högre utsträckning än i dag kommer att leda till att kvinnor och barn separeras. Det är viktigt att beslutet fattas utifrån barnets eget behov av skydd och stöd och barnets bästa. I det ligger också att göra en riskbedömning för barnet. Av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer framgår att socialnämnden i en utredning som gäller ett våldsutsatt barn eller ett barn som bevittnat våld ska göra en bedömning av risken för att barnet kommer att utsättas för eller bevittna ytterligare våld. Vid behov ska en ny bedömning göras (Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer 5 kap. 2 § HSLF-FS 2022:39).

Barn som följer med en vuxen vårdnadshavare till ett skyddat boende ska kunna beviljas insatsen

Som framgår ovan föreslår regeringen att socialnämnden ska få bevilja ett barn en insats i form av skyddat boende om barnet placeras där tillsammans med en vårdnadshavare som är myndig och som också beviljats insatsen.

Barn bör endast kunna beviljas skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare

I utredningen som föregått denna proposition övervägdes om barn ska kunna vara medföljande till någon annan vuxen än vårdnadshavaren. Det kan t.ex. finnas styvsyskon i den våldsutsattas familj, och ur barnens perspektiv kan det finnas starka skäl för att syskonskaran ska hållas ihop även vid den tillfälliga

boendetid som skyddat boende ska utgöra. Det kan också uppkomma situationer där en förälder som inte har del i vårdnaden, eller andra personer än föräldrar som tagit hand om barnet, söker hjälp i skyddat boende. Regeringen gör dock samma bedömning som utredningen, dvs. att det finns flera faktorer som talar emot en sådan ordning. En vårdnadshavare har rätten att bestämma i frågor som rör barnet och har ansvar för att barnets behov av omvårdnad m.m. tillgodoses. Det kan innebära praktiska svårigheter i det skyddade boendet om det inte finns någon vårdnadshavare på plats som, när så krävs, kan fatta beslut i angelägenheter som rör barnet. Även andra frågor kan uppkomma som rör barnets relation till den vuxne skyddsökande. Om det exempelvis gäller en förälder som inte är vårdnadshavare behöver den bakomliggande orsaken till att föräldern inte längre är barnets vårdnadshavare beaktas. Gäller det en vuxen som varken är barnets vårdnadshavare eller förälder väcks frågor om vilket förhållande som den vuxne har till barnet som skulle kunna motivera att barnet följer med personen till boendet samt om det kan finnas motstående intressen mellan den vuxne i förhållande till barnet. Som anges i utredningen handlar det sannolikt om få fall där den som ska placeras tillsammans med barnet inte samtidigt är barnets vårdnadshavare. När så trots allt är fallet har socialnämnden möjlighet att överväga och vidta andra lösningar än en insats i form av skyddat boende för barnet. Socialnämnden kan också placera barnet i det skyddade boendet med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU, förutsatt att kriterierna för vård enligt LVU är uppfyllda. Barnets bästa ska särskilt beaktas vid åtgärder som rör barn, och vad som är bäst för barnet ska vara avgörande vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser (1 kap. 2 § SoL).

Frågan om att ett barn kan ha andra vuxna i sin närhet som i praktiken tar ett föräldransvar för barnet har uppmärksammats även i andra sammanhang. I juni 2022 överlämnade Utredningen om en föräldraskapsrättslig lagstiftning för alla sitt betänkande Alla tiders föräldraskap – ett stärkt skydd för barns familjeliv (SOU 2022:38). Utredningens förslag har remissbehandlats och bereds i Regeringskansliet. Frågan om huruvida andra vuxna än barnets vårdnadshavare ska kunna fatta vissa beslut om ett barn utöver det som lagstiftningen ger stöd för i dag bör lämpligen behandlas i ett större sammanhang än denna proposition.

Mot bakgrund av det nu anförda anser regeringen att ett barn endast bör kunna följa med en vårdnadshavare till skyddat boende. Som närmare utvecklas i det följande bör barnets vårdnadshavare dessutom vara vuxen.

Vårdnadshavaren bör vara vuxen

I propositionen föreslås en särskild reglering som innebär att barn ska kunna följa med en vårdnadshavare i skyddat boende även när det saknas samtycke från den andra vårdnadshavaren. Regeringen anser att det bör krävas att vårdnadshavaren har fyllt 18 år, dvs. är myndig. Den särskilda regleringen

kommer således inte att vara tillämplig för våldsutsatta minderåriga med medföljande egna barn.

Det har närmare övervägts om och hur situationen bör regleras när en minderårig vårdnadshavare har behov av ett skyddat boende. Även när våldsutsatta minderåriga personer har egna barn ansvarar vårdnadshavaren för barnet med stöd av 6 kap. 1 och 2 §§ föräldrabalken. Det kan därmed konstateras att det förhållandet att ett barn självt är förälder inte förändrar vårdnadshavarens ansvar gentemot den minderårige föräldern. Utgångspunkten är, precis som är fallet när det gäller våldsutsatta minderåriga personer utan barn, att det är den minderåriga vårdnadshavarens egna vårdnadshavare som i första hand ansvarar för sitt barns trygghet och säkerhet. Minderåriga som utsätts för hot, våld eller andra övergrepp är ofta mycket utsatta. I ännu högre grad torde det vara fallet när det gäller minderåriga vårdnadshavare. Minderåriga vårdnadshavare som har behov av vård utanför det egna hemmet bör därför – med eller utan det egna barnet – tas emot i någon av de befintliga placeringsformerna för barn.

Om den minderåriga vårdnadshavaren behöver placeras utanför det egna hemmet tillsammans med barnet kan socialnämnden, om det finns nödvändiga samtycken, besluta om placeringen med stöd av socialtjänstlagen. När det gäller placeringen av den minderåriga vårdnadshavarens barn, förutsätter det dock att barnets andra vårdnadshavare samtycker till placeringen. Skulle det saknas ett sådant samtycke, kan nämnden besluta om placeringen med stöd av LVU, förutsatt att kriterierna för vård som framgår av 2 och 3 §§ LVU är uppfyllda.

Fortlöpande överväganden om insatsen

Enligt regeringens förslag ska socialnämnden minst en gång var sjätte månad överväga om insatsen fortfarande behövs och hur vården bör inriktas och utformas.

Det framgår av 6 kap. 8 § SoL att när ett barn vårdas med stöd av socialtjänstlagen i ett annat hem än det egna ska socialnämnden minst en gång var sjätte månad överväga om vården fortfarande behövs och hur vården bör inriktas och utformas. Utredningen framhåller att skyddat boende ska vara en tillfällig insats och att det bör eftersträvas att vistelsen inte överstiger tre till fem månader. Skulle dock så bli fallet anser utredningen att socialnämnden behöver, på motsvarande sätt som gäller för övriga placeringsalternativ i socialtjänstlagen, överväga om insatsen fortfarande behövs. Enligt regeringen bör det eftersträvas att insatsen inte blir längre än vad som är nödvändigt. Det är emellertid alltid en individuell bedömning av behovet av att insatsen fortsätter som ska ligga till grund för övervägandet. Övervägandet kan också vara ett tillfälle att planera för det fortsatta stödet till barnet.

Regeringen anser därför att bestämmelsen i 6 kap. 8 § SoL om att vården ska övervägas minst en gång var sjätte månad bör gälla också barn i skyddade boenden, vilket bör tydliggöras i lagtexten. I motsats till vad en remissinstans

anser, menar regeringen att intervallerna för övervägande av insatsen för barnet inte bör göras med tätare intervaller än vad som gäller för barn som är placerade utanför hemmet i andra former.

Motionen

I kommittémotion 2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att barn i regel placeras med den våldsutsatta mamman i skyddat boende. Motionärerna anför att förslaget riskerar att bygga upp ytterligare hinder för kvinnor att söka skydd och fly en våldsam man om det finns risk för att barnet inte kan följa med. I yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att socialnämnden ska få bevilja ett barn en insats i form av ett skyddat boende även med en minderårig vårdnadshavare eller med en vuxen person som inte är vårdnadshavare, utifrån vad som beskrivs i motionen. Motionärerna anför att förslaget innebär ett hinder för kvinnor att söka skydd. Motionärerna menar att barn ska kunna beviljas en insats på ett skyddat boende även med en vuxen som inte är vårdnadshavare eftersom det kan krävas för att ett barn ska få sin rätt till skydd och stöd tillgodosedd. Vidare kan behov av skydd uppstå också för barn med en underårig vårdnadshavare.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att socialnämnden enligt regeringens bedömning bör göra en individuell behovsprövning och bevilja medföljande barn en insats i form av skyddat boende. Eftersom socialnämnden redan i dag inleder utredningar för dessa barn delar regeringen inte farhågan om att en utredning som inleds med anledning av att barnet kan beviljas en insats i form av skyddat boende kommer att medföra att våldsutsatta föräldrar avhåller sig från att söka skydd. Inte heller instämmer regeringen i en av remissinstansernas uppfattning att individuella beslut för barnen i en ännu högre utsträckning än i dag kommer att leda till att kvinnor och barn separeras. Utskottet instämmer i regeringens bedömningar. Vidare ställer sig utskottet bakom regeringens förslag att socialnämnden ska få bevilja ett barn en insats i form av skyddat boende om barnet placeras där tillsammans med en vårdnadshavare som är myndig och som också beviljats insatsen. Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet ingen anledning att föreslå någon åtgärd från riksdagen. Riksdagen avslår motionsyrkandena.

Skyddat boende som en insats till barn när samtycke från en av två vårdnadshavare saknas

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. lagens syfte, förutsättningar för att bevilja ett barn skyddat boende och särskild umgängesbegränsning.

Jämför reservation 6 (V), 7 (V), 8 (SD), 9 (S, C, MP), 10 (V, MP), 11 (V, MP), 12 (V), 13 (V) och 14 (V).

Propositionen

Behov av en insats i form av skyddat boende när det saknas samtycke från en av två vårdnadshavare

För att tillgodose ett barns behov av stöd och skydd bör socialnämnden enligt regeringens bedömning kunna bevilja ett barn en insats i form av skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare även om det saknas samtycke från den andra vårdnadshavaren.

Möjligheten att bevilja ett barn skyddat boende utan samtycke från en av två vårdnadshavare ska regleras i en särskild lag

Regeringen föreslår att förutsättningarna och förfarandet för att bevilja ett barn skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare när barnet har två vårdnadshavare och den andra vårdnadshavaren inte samtycker till insatsen ska regleras i en särskild lag. Vid beslut enligt lagen ska det som är bäst för barnet vara avgörande. Med barn avses varje människa under 18 år.

Regleringen bör införas samlat i en särskild lag

Den reglering som regeringen nu föreslår bör införas i en ny lag om placering av barn i skyddat boende och syfta till att stärka rätten till skydd och stöd för medföljande barn i skyddat boende när det saknas samtycke från den andra vårdnadshavaren. Regeringen har förståelse för att den nya ordningen för medföljande barn som förslagen innebär kan ge upphov till farhågor om att våldsutsatta kan komma att avstå från att söka skydd. Mot det bör dock ställas att det kan vara en avlastning för den våldsutsatta vårdnadshavaren att det finns ett beslut om att barnet beviljas insatsen.

Förutsättningar för att bevilja ett barn skyddat boende utan båda vårdnadshavarnas samtycke

Som framgår ovan föreslår regeringen att om socialnämnden beviljar en vårdnadshavare skyddat boende enligt socialtjänstlagen och det finns en direkt eller indirekt risk för att barnets säkerhet äventyras eller hälsa skadas, ska även barnet få beviljas en sådan insats för placering tillsammans med

vårdnadshavaren, trots att det inte finns samtycke från den andra vårdnadshavaren. Insatsen ska få beslutas om endast om den vårdnadshavare som barnet placeras tillsammans med är myndig och samtycker till insatsen.

Även en indirekt risk för att barnets säkerhet äventyras eller hälsa skadas bör kunna ligga till grund för en insats

Det föreslås i utkastet till lagrådsremiss att en förutsättning för att bevilja ett barn skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare bör vara att det finns en risk för barnets säkerhet eller hälsa. Utgångspunkten vid riskbedömningen bör vara att om vårdnadshavaren bedöms ha ett behov av skydd och därmed beviljas skyddat boende så har minderåriga barn som bor tillsammans med den skyddsökande vårdnadshavaren i regel också ett sådant skyddsbehov, dvs. att det finns en indirekt risk för barnets säkerhet eller hälsa. En prövning av om det finns risk för barnets säkerhet eller hälsa måste dock alltid göras utifrån förhållandena i varje enskilt fall.

Vidare beskrivs i utkastet att omständigheter som allmänt får anses tala för att det finns en risk för barnets säkerhet eller hälsa är att barnet självt har utsatts för våld. En annan sådan omständighet kan vara att barnet har bevittnat våld eller på annat sätt upplevt konsekvenserna av våld mot en förälder, exempelvis genom att föräldern har skador eller är rädd, möblemanget är sönderslaget eller liknande. Ur barnets perspektiv kan det vara lika allvarligt att, utan att ha bevittnat våldet, märka dess konsekvenser, t.ex. att den våldsutsatta vårdnadshavaren har skador eller mår psykiskt dåligt. Vidare anføres att det i riskbedömningen också bör vägas in barnets upplevelser av våldet och konsekvenserna för barn av att bevittna eller utsättas för våld. Att bevittna eller utsättas för våld kan ha långtgående negativa effekter på såväl den psykiska som fysiska hälsan på både kort och lång sikt. De kända konsekvenserna för barnet av att bevittna våld eller självt utsättas för våld som redogörs för i propositionen bör beaktas vid bedömningen.

Bedömningen kan även baseras på vilka konsekvenser det skulle kunna få för barnets säkerhet eller hälsa om barnet inte beviljas insatsen. Exempel på sådana situationer är att barnet annars får bo kvar hos den vårdnadshavare som samtidigt är misstänkt våldsutövare och att barnet därmed skulle riskera att utsättas för fysiskt eller psykiskt våld eller att det annars till följd av barnets upplevelse av att ha bevittnat våld eller att ha upplevt konsekvenser av våld skulle innebära en psykisk belastning för barnet att bo hos den andra vårdnadshavaren. Regeringen instämmer i den beskrivning som lämnas i utkastet av bedömningen av den risk för barnets säkerhet eller hälsa som bör göras. Regeringen anser dock att det i bestämmelsen bör förtydligas att risken för barnet även kan vara indirekt till följd av riskerna för vårdnadshavaren. Att det tydligt framgår av bestämmelsen att risken för barnet även kan vara indirekt motverkar, enligt regeringens uppfattning, den farhåga som flera remissinstanser har om att en för hög tröskel kan leda till att den vårdnadshavare som behöver skydd avhåller sig från att söka skydd för egen del. Som beskrivs ovan bör således utgångspunkten vara att om

vårdnadshavaren bedöms ha ett behov av skydd och därmed beviljas insatsen skyddat boende så har minderåriga barn som bor tillsammans med den skyddssökande i regel också ett sådant skyddsbehov. En prövning av om det finns en direkt eller indirekt risk för att barnets säkerhet äventyras eller hälsa skadas måste dock alltid göras utifrån förhållandena i varje enskilt fall.

Enligt regeringen bör det vidare i bestämmelsen tydliggöras vilken skada på barnets säkerhet eller hälsa som avses. Regeringen anser också att hänsyn till säkerhet respektive hälsa var för sig bör vara tillräcklig grund för att ett barn beviljas skyddat boende.

Sammanfattningsvis bör det av bestämmelsen framgå att en förutsättning för att ett barn ska få beviljas skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare är att det finns en direkt eller indirekt risk för att barnets säkerhet äventyras eller hälsa skadas.

Övervägande och omprövning av placeringen

Om ett barn är placerat i skyddat boende, ska socialnämnden enligt regeringens förslag minst en gång var sjätte månad överväga om insatsen ska fortsätta.

Övervägande av insatsen var sjätte månad

I propositionen föreslås, i fråga om barn som har beviljats skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare med stöd av socialtjänstlagen, att socialnämnden minst en gång var sjätte månad ska överväga om insatsen fortfarande behövs och hur vården bör inriktas och utformas. Övervägandet innebär att den tjänsteperson vid socialtjänsten som har den närmare uppsikten över placeringen minst en gång i halvåret ska anmäla till nämnden hur barnets och föräldrarnas förhållanden utvecklar sig. Avsikten med anmälan är inte att den alltid ska leda fram till ett formellt beslutsförfarande. Det är först när nämnden ser skäl att ifrågasätta behovet av en fortsatt placering som en omprövning av insatsen i nämnden ska göras (jfr prop. 1989/90:28 s. 114). Även när det gäller ett beslut om skyddat boende med stöd av den nya lagen anser regeringen att socialnämnden bör vara skyldig att löpande hålla sig underrättad och bedöma om insatsen fortfarande behövs.

En placering i skyddat boende är till sin natur en insats som inte ska vara alltför långvarig. Samtidigt kan det behövas viss tid och stöd för att kunna återgå till ett liv fritt från våld. Det behöver också säkerställas att det finns tillgång till en trygg och säker stadigvarande bostad efter tiden i skyddat boende. Enligt utredningen är målsättningen att en vistelse i skyddat boende inte ska vara längre än nödvändigt och inte bör pågå längre tid än tre till fem månader. Den genomsnittliga vistelsetiden i skyddat boende är omkring två månader. Det förekommer dock att barn behöver vistas längre tider i ett skyddat boende. Mot den bakgrunden är det viktigt att socialnämnden regelbundet överväger om insatsen fortfarande behövs.

Socialnämnden ska besluta att insatsen ska upphöra om det inte längre finns skäl för den, vilket innebär att om förutsättningarna är sådana att insatsen bör

upphöra, kan nämnden pröva och fatta beslut också vid andra tidpunkter än i samband med de halvårsvisa övervägandena. Med hänsyn till detta saknas det, enligt regeringens mening, skäl att ange att socialnämndens överväganden ska göras med kortare tidsrymd än sex månader.

Regeringen föreslår således att det ska införas en bestämmelse i den nya lagen som slår fast att socialnämnden minst en gång var sjätte månad ska överväga om insatsen ska fortsätta. Den föreslagna ordningen motsvarar vad som gäller enligt 13 § första stycket LVU vid vård med stöd av 2 § LVU.

För att insatsen inte ska vara längre än nödvändigt bör socialnämnden också vid andra tillfällen, när det finns skäl till det, pröva om insatsen enligt lagen ska upphöra. Så kan exempelvis vara fallet om socialnämnden har fått samtycke från den andra vårdnadshavaren eller om den vårdnadshavare som barnet vistas tillsammans med i det skyddade boendet slutligt eller interimistiskt har fått ensam vårdnad om barnet.

Begränsning av umgänge och hemlighållande av vistelseort

Regeringen föreslår att, om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med insatsen, socialnämnden ska få besluta att barnets vistelseort ska hållas hemlig för den vårdnadshavare som barnet inte är placerat tillsammans med och hur barnets umgänge ska utövas med den vårdnadshavaren. Socialnämnden ska minst en gång var sjätte månad överväga om ett beslut om hemlighållande eller umgängesbegränsning fortfarande behövs. Om nämndens beslut inte kan avvaktas, ska socialnämndens ordförande eller någon annan ledamot som nämnden har utsett få fatta sådana beslut. Beslutet ska anmälas vid nämndens nästa sammanträde. En framställning om att inte hålla vistelseorten hemlig eller om umgängets utövande från den vårdnadshavare som barnet inte är placerat tillsammans med, ska få avvisas om framställningen kommer in inom sex månader från det att beslutet har fått laga kraft.

Socialnämnden ska kunna besluta om hemlighållande av vistelseort och begränsning av umgänge

När ett barn är placerat i ett skyddat boende är situationen ofta sådan att det är nödvändigt att hemlighålla vistelseorten för den andra vårdnadshavaren för att upprätthålla skyddet.

Regeringen instämmer i det förslag som lämnas i utkastet till lagrådsremiss och anser att det är av största vikt att socialnämnden får möjlighet att besluta om hemlighållande av vistelseort och umgängesbegränsning under en placering i skyddat boende. Emellertid anser regeringen att bestämmelserna, till skillnad från vad som gäller enligt LVU och förslaget i utkastet till lagrådsremiss, inte behöver omfatta föräldrar med umgängesrätt. Situationen att en vårdnadshavare med ensam vårdnad vistas i skyddat boende med stöd av socialtjänstlagen och det finns skäl att begränsa umgänget mellan barnet och en förälder med umgängesrätt regleras alltså inte i den nu föreslagna lagen. Frågan om umgängesrätt med barn som vistas i skyddat boende behandlas i

betänkandet Tryggare hem för barn (SOU 2022:71). Betänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen anser att förutsättningarna för beslut om hemlighållande av vistelseort och begränsning av umgänge bör tydliggöras. Det bör därför framgå av bestämmelsen att hemlighållande av vistelseort och umgämbegränsning får beslutas om det är nödvändigt för att uppnå ändamålet med insatsen.

Förutsättningarna för hemlighållande av vistelseort

Socialnämndens riskbedömning kan indikera en hög säkerhetsrisk för den våldsutsatta vårdnadshavaren och medföljande barn om den misstänkta förövaren får kännedom om vistelseorten. I sådana situationer kan det enligt regeringens uppfattning vara nödvändigt att vistelseorten hemlighålls gentemot den andra vårdnadshavaren för att skydda barnet. Är det vårdnadshavaren som de placerade ska skyddas mot torde enligt regeringens mening ett sådant hemlighållande i regel bedömas vara nödvändigt för att upprätthålla det skydd som insatsen avser att utgöra. En bedömning av om vistelseorten måste hemlighållas för en vårdnadshavare bör dock alltid göras med utgångspunkt i omständigheterna i det enskilda fallet. Situationen kan exempelvis vara sådan att det visserligen finns ett behov av skyddat boende för vårdnadshavaren och medföljande barn, men att skyddet som uppnås med insatsen är tillräckligt utan att ett beslut om hemlighållande av vistelseorten för den andra vårdnadshavaren fattas. Socialnämndens beslut i fråga om umgänge eller hemlighållande av vistelseort bör vara överklagbara till förvaltningsrätten, se vidare under Bestämmelser om överklagande.

Förutsättningarna för umgämbegränsning

Regeringen anför vidare att förslaget om umgämbegränsning har sin förlaga i motsvarande bestämmelser i LVU. En bedömning av om det behövs ett beslut om umgämbegränsning ska därför göras med utgångspunkt i omständigheterna i det enskilda fallet. Enligt regeringen kan det alltså inte på förhand presumeras att umgämsrätten alltid ska begränsas.

Övervägande av beslutet var sjätte månad

Som beskrivs i propositionen föreslår regeringen att socialnämnden var sjätte månad ska överväga om insatsen ska fortsätta. Regeringen bedömer att det är lämpligt att samma tidsintervall ska gälla även i fråga om nämndens beslut om hemlighållande av vistelseort och umgämbegränsning. Således bör gälla att socialnämnden var sjätte månad ska överväga om ett beslut om hemlighållande av vistelseort och umgämbegränsning som gäller ett barn som har beviljats skyddat boende fortfarande behövs. Övervägandet innebär att den tjänsteperson vid socialtjänsten som har den närmare uppsikten över placeringen minst en gång i halvåret ska anmäla till nämnden hur barnets och vårdnadshavarnas förhållanden utvecklar sig. Avsikten med anmälan är inte att den alltid ska leda fram till ett formellt beslutsförfarande. Det är först när

nämnden ser skäl att ifrågasätta behovet av ett hemlighållande eller umgängesbegränsning som en omprövning av besluten ska göras av nämnden (jfr avsnitt 7.8 och prop. 1989/90:28 s. 114). Nämnden har vidare ett ansvar att omedelbart upphäva beslutet, när det inte längre finns behov av det.

Lagrådet anser att socialnämndens bedömning av om hemlighållandet eller umgängesbegränsningen ska fortgå bör komma till uttryck i ett beslut som kan överklagas. Regeringen bedömer att vårdnadshavarens rättigheter tillgodoses genom att denne kan överklaga beslutet om hemlighållandet eller umgängesbegränsningen och genom möjligheten att var sjätte månad begära en omprövning. En sådan omprövning resulterar i sin tur i ett överklagbart beslut. Genom den föreslagna ordningen undviks återkommande beslutsprocesser som inte initierats av någon part. Regeringen gör således bedömningen att det är tillräckligt att socialnämnden, på motsvarande sätt som gäller vid motsvarande beslut enligt LVU, ska överväga om besluten fortfarande behövs.

Insatsens upphörande

Regeringen föreslår att när det inte längre finns skäl för en insats i form av skyddat boende, ska socialnämnden besluta att den ska upphöra. Insatsen ska upphöra senast när vårdnadshavarens insats i form av skyddat boende upphör eller när barnet fyller 18 år.

En förutsättning för att bevilja ett barn skyddat boende med stöd av den nya lagen är att barnet placeras där tillsammans med en vårdnadshavare som beviljas insatsen. Insatsen för barnet ska därför upphöra senast när vårdnadshavaren inte längre är föremål för insatsen. Insatsen ska också upphöra när barnet fyller 18 år. Den som är 18 år står inte längre under vårdnad av någon (6 kap. 2 § föräldrabalken) och det är därför inte möjligt att låta beslutet om insatsen fortsätta att gälla. Däremot finns det inte något som hindrar att socialnämnden med stöd av socialtjänstlagen låter 18-åringen bo kvar i boendet om förutsättningarna för det är uppfyllda.

Beslut om en insats i form av skyddat boende och en omedelbar sådan insats hindrar inte vissa andra beslut

Regeringen föreslår att beslut om en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats inte ska hindra vissa beslut om avvisning, utvisning, utlämning eller överlämnande. En insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats ska upphöra att gälla när ett avlägsnandebeslut har verkställts. Frågan om skyddsbehov får enligt regeringen bedömas inom ramen för den lagstiftning som gäller för det aktuella avlägsnandebeslutet och verkställigheten av det beslutet.

Bestämmelsen innebär att ett beslut om skyddat boende eller ett beslut om en omedelbar insats i form av skyddat boende inte utgör ett hinder för att ett sådant avlägsnandebeslut som räknas upp i bestämmelsen fattas. Beslutet om skyddat boende upphör först om avlägsnandebeslutet verkställs. Frågan om skyddsbehov som ett par remissinstanser väcker får bedömas inom ramen för

den lagstiftning som gäller för det aktuella avlägsnandebeslutet och verkställigheten av det beslutet.

Bestämmelser om muntlig förhandling och nämndemän

Regeringen föreslår att vid handläggning i kammarrätt av mål enligt den nya lagen ska nämndemän ingå i rätten, dock inte i mål om omedelbar insats i form av skyddat boende. Bestämmelserna om muntlig förhandling i förvaltningsprocesslagen (1971:291), förkortad FPL, bör enligt regeringens bedömning gälla i mål enligt den nya lagen.

Syftet med den nya lagen är att möjliggöra att barn vid behov kan beviljas skyddat boende tillsammans med en skyddsbehövande vårdnadshavare utan att den andra vårdnadshavaren samtycker till insatsen. Det kan då antas att det ofta råder motsättningar mellan vårdnadshavarna och att insatsen är av ingripande natur för de som berörs. I utkastet till lagrådsremiss bedömdes det därför att det av rättssäkerhetsskäl i regel skulle vara av stor vikt för utredningen att parterna är närvarande vid förhandlingen i målet. I utkastet föreslås mot den bakgrunden en särskild bestämmelse om muntlig förhandling motsvarande den som gäller i mål enligt LVU, dvs. att förvaltningsrätten och kammarrätten ska hålla muntlig förhandling i mål om skyddat boende, om det inte är uppenbart obehövligt och att muntlig förhandling alltid ska hållas om någon part begär det.

Några remissinstanser ser risker med att våldsutsatta vårdnadshavare ska tvingas genomföra muntliga förhandlingar, eftersom alla extra kontaktytor kan bidra till att skyddet för de utsatta kan brista. Regeringen har förståelse för remissinstansernas synpunkter och anser att frågan om att införa en särskild bestämmelse, som innebär att muntlig förhandling alltid ska hållas i såväl förvaltningsrätten som kammarrätten om en part begär det och som huvudregel även utan en sådan begäran, kräver särskilda överväganden. Å ena sidan har målen likheter med mål enligt LVU. Å andra sidan är det fråga om en tillfällig åtgärd som en vårdnadshavare ansöker om för sitt barn, i många fall för att skydda sig och barnet från hot, våld eller andra övergrepp från den andra vårdnadshavaren.

Regeringen anser därför, till skillnad från bedömningen i utkastet, att det i mål om skyddat boende inte är lämpligt att en part ska kunna råda över frågan om en muntlig förhandling ska hållas, trots att rätten bedömt att en sådan förhandling är uppenbart obehövligt. Regeringen anser vidare, till skillnad från bedömningen i utkastet, att bestämmelserna i 9 § FPL, som innebär att förvaltningsrätten får hålla muntlig förhandling när det kan antas vara till fördel för utredningen eller främja ett snabbt avgörande av målet och att det i förvaltningsrätten alltid ska hållas muntlig förhandling om en enskild part begär det och det inte är uppenbart obehövligt, är tillräckliga för att säkerställa att muntlig förhandling hålls i den utsträckning som är behövligt också i mål om ansökan om skyddat boende. Vid denna bedömning beaktar regeringen att varje enskild part kommer att ha ett förordnat offentligt biträde som kan begära

mundlig förhandling och att rekvisitet uppenbart obehövt ger mycket begränsat utrymme för rätten att avslå en begäran om muntlig förhandling. Mot denna bakgrund anser regeringen inte heller att det finns något behov av en särskild bestämmelse om att parterna ska upplysas om sin rätt att begära muntlig förhandling.

Vidare instämmer regeringen i en av remissinstansernas uppfattning att behovet av muntlig förhandling i kammarrätten bör bedömas i enlighet med bestämmelsen i 9 § FPL.

Regeringen anser också, till skillnad från bedömningen i utkastet, att även i mål om upphörande av en insats i form av skyddat boende är de grundläggande bestämmelserna om muntlig förhandling i 9 § FPL tillräckliga för att uppnå en rättssäker prövning.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att i mål enligt den nya lagen bör 9 § FPL gälla, dvs. att det i handläggningen får ingå muntlig förhandling om en viss fråga när det kan antas vara till fördel för utredningen eller främja ett snabbt avgörande av målet och att förvaltningsrätten alltid ska hålla muntlig förhandling om en enskild part begär det och det inte är uppenbart obehövt. Av 9 § FPL följer vidare att kammarrätten ska hålla muntlig förhandling om en enskild part begär det och det inte är obehövt och inte heller särskilda skäl talar mot det.

Bestämmelser om överklagande

Regeringen föreslår att socialnämndens beslut om att en insats i form av skyddat boende ska fortsätta och beslut om att en sådan insats ska upphöra ska kunna överklagas, liksom socialnämndens beslut om hemlighållande av vistelseort och umgängesbegränsning. Andra beslut av nämnden enligt den nya lagen ska inte kunna överklagas. Rättens beslut om förlängd tid för socialnämnden att ansöka om skyddat boende ska inte få överklagas.

Socialnämndens beslut om att fortsätta insatsen och om upphörande av insatsen bör vara överklagbara

Det föreslås i avsnitt 7.8 i propositionen att socialnämnden ska vara skyldig att regelbundet överväga om insatsen för barnet ska bestå. Som framgår där är avsikten inte att ett övervägande alltid ska leda till ett förvaltningsrättsligt beslut. Först när nämnden finner anledning att ifrågasätta behovet av insatsen ska nämnden enligt regeringen pröva om insatsen ska fortsätta. En sådan prövning ska resultera i ett förvaltningsrättsligt beslut som bör kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol (jfr 41 § LVU).

Såsom redogörs för i avsnitt 7.8 i propositionen följer det av förvaltningsrättsliga principer att en omprövning av ett beslut om en insats ska ske när barnet, om barnet fyllt 15 år, begär det eller när den vårdnadshavare som inte samtycker till insatsen begär det. En sådan omprövning förutsätter dock att socialnämnden inte avvisar vårdnadshavarens framställning i enlighet med den begränsning av möjligheten att få en sådan framställning prövad som föreslås där. Även dessa omprövningsbeslut bör enligt regeringens mening

kunna överklagas. Omprövningsbesluten bör kunna överklagas oavsett utgången av prövningen. Detsamma bör gälla beslut som nämnden fattar vid annat tillfälle om att insatsen ska upphöra. Regeringen anser att det uttryckligen bör framgå av den nya lagen.

En konsekvens av den föreslagna bestämmelsen om att socialnämnden får avvisa en framställning från den vårdnadshavare som inte samtycker till insatsen, får dock antas bli att det kommer att finnas färre överklagbara beslut i fråga om upphörande än vad som annars skulle vara fallet. Regeringen anser mot denna bakgrund att den farhåga som ett par remissinstanser uttrycker om att överklaganden i fråga om att insatsen ska fortsätta kommer att skapa oro hos våldsutsatta vårdnadshavare och medföljande barn, är omhändertagen.

Socialnämndens beslut om hemlighållande av vistelseort och om begränsning av umgänge bör vara överklagbara

I utkastet till lagrådsremiss föreslås att socialnämndens beslut i fråga om att barnets vistelseort ska hemlighållas eller beslut om begränsning av umgänge ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Det finns enligt regeringen skäl att anta att socialnämnden i många fall kommer att fatta beslut om att hemlighålla vistelseorten. Regeringen instämmer i utkastets bedömning att det här handlar om ingripande beslut och att besluten av den anledningen bör vara överklagbara. Vad några remissinstanser anför som skäl mot att dessa beslut inte bör kunna överklagas ändrar inte regeringens uppfattning i denna del.

Motionerna

Lagens syfte

I kommittémotion 2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag för att säkerställa att den särskilda lagens syfte, dvs. att skydda barnet från den våldsutövande mannen, säkras i utformningen av lagen. Motionärerna anför att det finns en risk för att det kommer att göras en annan skyddsbedömning för barnet jämfört med för mamman med den utformning som propositionen har. Det bör därför införas någon form av formaliserat samarbete inom socialtjänsten kring skyddssökande mamma och barn, exempelvis att handläggare på relationsvårdsenheterna och barnhandläggare arbetar i team.

Förutsättningar för att bevilja ett barn skyddat boende

I kommittémotion 2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att om socialnämnden beviljar en vårdnadshavare skyddat boende enligt socialtjänstlagen, ska även barnet i regel beviljas en sådan insats för placering tillsammans med vårdnadshavaren, trots att det inte finns samtycke från den andra vårdnadshavaren. Motionärerna anför att förslaget innebär

risker för bedömningar såsom att om en kvinna är borta från hemmet är också risken för våld borta. Att barnet ska ”få” beviljas en insats bör ändras till att barnet ”i regel” ska beviljas en insats för placering med vårdnadshavaren. Formuleringen ”det finns en risk för barnets säkerhet eller hälsa” medför även oklarheter i tillämpningen och riskerar att leda till att barn blir kvar i hemmet med den våldsutövande mannen.

Särskild umgängesbegränsning

I kommittémotion 2023/24:2779 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att ge regeringen i uppdrag att återkomma med ytterligare förslag på särskild umgängesbegränsning vid skyddat boende. Motionärerna anser att regeringen borde ha gått längre i frågan om att utreda delen om begränsning av umgänge för den vårdnadshavare som är skälet till att den utsatta vårdnadshavaren och barnet vistas på skyddat boende, hemlighållen vistelseort. Enligt motionärerna är umgänge inte förenligt i sådana fall där skyddsplaceringen rör våld i hemmet från en vårdnadshavare till en annan.

Skäl för begränsning av umgänge och hemlighållande av vistelseort

I kommittémotion 2023/24:2780 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att skälen för hemlighållande av vistelseort och umgängesbegränsning samt dess upphörande tydligt bör framgå av besluten. Det är enligt motionärerna av betydelse att såväl skälen för hemlighållande av vistelseort och umgängesbegränsning som förutsättningarna för att detta ska upphöra är begripliga för alla inblandade. Skälen till besluten bör därför tydligt framgå av både nämndens första beslut och eventuella begärda omprövningar. Regeringen bör mot bakgrund av detta se över om det behövs riktlinjer eller föreskrifter för hur sådana beslut ska utformas och meddelas.

Insatsens upphörande

I kommittémotion 2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer möjlighet till fortsatt placering vid skyddat boende även när den unge fyllt 18 år. Motionärerna anför att det annars innebär problem eftersom det leder till att en ung person som fyller 18 år av sig självt inte har behov av fortsatt placering i skyddat boende.

Rangordning av lag

I kommittémotion 2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör ändra den nya lagstiftningen så att kvinnors behov av skydd mot våld och sexuella övergrepp överordnas utlänningslagen. Motionärerna anför att kvinnor som lever gömda

i Sverige utan uppehållstillstånd är en grupp som är särskilt utsatt för våld. Risken att utvisas kan göra att kvinnan undviker att söka hjälp från hälso- och sjukvården.

Muntlig förhandling

I kommittémotion 2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att muntlig förhandling inte hålls. Motionärerna anför att det finns risker med att våldsutsatta mammor ska tvingas genomföra muntliga förhandlingar med risk för de utsattas säkerhet och hälsa.

Begränsning av umgänge och hemlighållande av vistelseort under hela vistelsen

I kommittémotion 2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att beslut om umgängesbegränsning och hemlighållande av vistelseort ska gälla under hela barnets vistelse i det skyddade boendet utan möjlighet att överklagas. Motionärerna anför att umgänge inte är förenligt med placering på skyddat boende, med hänsyn till såväl mammans som barnets säkerhet och hälsa samt säkerheten och hälsan för alla som är placerade på samma boende.

Överklagande

I kommittémotion 2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att beslut av socialnämnden enligt den särskilda lagen inte ska kunna överklagas av den vårdnadshavare som barnet inte placeras tillsammans med. Motionärerna anför att det är skillnad mellan insatsen skyddat boende och frågor om vårdnad eller frågor som regleras i LVU. Redan i dag sätter våldsutövande pappor i system att ansöka om umgänge eller kräva verkställighet av beslut om umgänge. Socialnämndens beslut bör därför inte vara överklagbara.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ställer sig inledningsvis bakom regeringens förslag att förutsättningarna och förfarandet för att bevilja ett barn skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare när barnet har två vårdnadshavare och den andra vårdnadshavaren inte samtycker till insatsen ska regleras i en särskild lag. Vid beslut enligt lagen ska det som är bäst för barnet vara avgörande. Utskottet instämmer vidare i regeringens bedömning att regleringen bör införas i en ny lag om placering av barn i skyddat boende och syfta till att stärka rätten till skydd och stöd för medföljande barn i skyddat boende när det saknas samtycke från den andra vårdnadshavaren. Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet

inte skäl att föreslå någon åtgärd när det gäller frågan om lagens syfte. Motion 2023/24:2778 (V) yrkande 5 bör därmed avslås.

Ett motionsyrkande tar upp frågan om förutsättningar för att bevilja ett barn skyddat boende. Som framgår ovan föreslår regeringen att om socialnämnden beviljar en vårdnadshavare skyddat boende enligt socialtjänstlagen och det finns en direkt eller indirekt risk för att barnets säkerhet äventyras eller hälsa skadas ska även barnet få beviljas en sådan insats för placering tillsammans med vårdnadshavaren, trots att det inte finns samtycke från den andra vårdnadshavaren. Utgångspunkten bör vara att om vårdnadshavaren bedöms ha ett behov av skydd och därmed beviljas insatsen skyddat boende så har minderåriga barn som bor tillsammans med den skyddsökande i regel också ett sådant skyddsbehov. En prövning av om det finns en direkt eller indirekt risk för att barnets säkerhet äventyras eller hälsa skadas måste dock alltid göras utifrån förhållandena i varje enskilt fall. Motion 2023/24:2778 (V) yrkande 6 bör därmed avslås.

När det gäller frågan om särskild umgängesbegränsning konstaterar utskottet att om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med insatsen ska socialnämnden enligt regeringens förslag få fatta beslut om att barnets vistelseort ska hållas hemlig för den vårdnadshavare som barnet inte är placerat tillsammans med och hur barnets umgänge ska utövas med den vårdnadshavaren. Regeringen anför att förslaget om umgängesbegränsning har sin förlaga i motsvarande bestämmelser i LVU. En bedömning av om det behövs ett beslut om umgängesbegränsning ska därför göras med utgångspunkt i omständigheterna i det enskilda fallet. Utskottet instämmer i detta och anser inte att det finns skäl för riksdagen att ta något initiativ. Motion 2023/24:2779 (SD) yrkande 3 bör avslås.

Inte heller när det gäller frågan om skäl för begränsning av umgänge och hemlighållande av vistelseort anser utskottet att det finns skäl för riksdagen att ta något initiativ. Motion 2023/24:2780 (C) yrkande 2 bör avslås.

Utskottet konstaterar vidare att när det inte längre finns skäl för en insats i form av skyddat boende ska socialnämnden enligt regeringens förslag fatta beslut om att den ska upphöra. Insatsen ska upphöra senast när vårdnadshavarens insats i form av skyddat boende upphör eller när barnet fyller 18 år. Den som är 18 år står inte längre under vårdnad av någon och det är därför inte möjligt att låta beslutet om insatsen fortsätta att gälla. Utskottet noterar i detta sammanhang att det däremot inte finns något som hindrar att socialnämnden med stöd av socialtjänstlagen låter en 18-åring bo kvar i boendet om förutsättningarna för det är uppfyllda. Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet inte skäl att föreslå någon åtgärd när det gäller frågan om insatsens upphörande. Motion 2023/24:2778 (V) yrkande 8 bör därmed avslås.

Ett motionsyrkande tar upp frågan om rangordning av lag. Som framgår ovan föreslår regeringen att beslut om en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats inte ska hindra vissa beslut om avvisning, utvisning, utlämning eller överlämnande. En insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats ska upphöra att gälla när ett avlägsnandebeslut har

verkställts. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att frågan om skyddsbehov får bedömas inom ramen för den lagstiftning som gäller för det aktuella avlägsnandebeslutet och verkställigheten av det beslutet. Motion 2023/24:2778 (V) yrkande 10 bör därmed avslås.

Utskottet instämmer också i regeringens bedömning att i mål enligt den nya lagen bör 9 § FPL gälla, dvs. att det i handläggningen får ingå muntlig förhandling om en viss fråga när det kan antas vara till fördel för utredningen eller främja ett snabbt avgörande av målet och att förvaltningsrätten alltid ska hålla muntlig förhandling om en enskild part begär det och det inte är uppenbart obehövligt. Av 9 § FPL följer vidare att kammarrätten ska hålla muntlig förhandling om en enskild part begär det och det inte är obehövligt och inte heller särskilda skäl talar mot det. Mot denna bakgrund bör motion 2023/24:2778 (V) yrkande 11 avslås.

Som tidigare nämnts föreslår regeringen att om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med insatsen ska socialnämnden få fatta beslut om att barnets vistelseort ska hållas hemlig för den vårdnadshavare som barnet inte är placerat tillsammans med och hur barnets umgänge ska utövas med den vårdnadshavaren. Regeringen föreslår vidare att socialnämndens beslut om att en insats i form av skyddat boende ska fortsätta och beslut om att en sådan insats ska upphöra ska kunna överklagas, liksom socialnämndens beslut om hemlighållande av vistelseort och umgängesbegränsning. Andra beslut av nämnden enligt den nya lagen ska inte kunna överklagas. Rättens beslut om förlängd tid för socialnämnden att ansöka om skyddat boende ska inte få överklagas. Det finns enligt regeringen skäl att anta att socialnämnden i många fall kommer att fatta beslut om att hemlighålla vistelseorten. Regeringen anför att det här handlar om ingripande beslut och att besluten av den anledningen bör vara överklagbara. Utskottet instämmer i denna bedömning. Därmed finns det inte skäl att föreslå någon åtgärd när det gäller frågan om begränsning av umgänge och hemlighållande av vistelseort under hela vistelsen. Motion 2023/24:2778 (V) yrkande 7 bör därmed avslås.

Mot denna bakgrund bör även motion 2023/24:2778 (V) yrkande 12 om överklagande avslås.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. tillsyn, införande av tillståndsplikt samt uppföljning och åiterrapportering av effekten av tillståndsplikt.

Jämför reservation 15 (SD), 16 (V), 17 (SD), 18 (S, C, MP), 19 (C, MP), 20 (V) och 21 (S, C, MP).

Propositionen

Krav på skyddade boenden

Skyddade boenden ska vara av god kvalitet och stå under tillsyn

Regeringen bedömer att det inte behövs några ändringar i lag för att socialtjänstlagens bestämmelser om god kvalitet och tillsyn ska gälla för skyddade boenden. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om kraven på skyddade boenden. Det behövs inte några ändringar i lag för att socialtjänstlagens bestämmelser om bemyndigande att meddela föreskrifter ska gälla för skyddade boenden.

Tillsyn

Enligt 13 kap. 1 § SoL utövar Ivo tillsyn över socialtjänsten. Med socialtjänst ska bl.a. förstås verksamhet, oavsett driftsform, enligt lagstiftning om socialtjänst, däribland enligt socialtjänstlagen (prop. 2000/01:80 s. 163). Det följer av 13 kap. 1 § andra stycket 1–3 SoL att tillsynen över enskild verksamhet avser tillståndspliktig verksamhet, verksamhet som en kommun genom avtal har överlämnat till enskild att utföra och annan enskild verksamhet som kommunen upphandlar. Ivo utövar alltså redan tillsyn över sådana skyddade boenden som kommunen ger i uppdrag att genomföra insatsen. I propositionen föreslås att det ska införas en tillståndsplikt för skyddade boenden, vilket innebär att skyddade boenden med stöd av 13 kap. 1 § andra stycket SoL kommer att omfattas av Ivos tillsyn. Det behövs alltså enligt regeringen inte några ändringar i lag för att socialtjänstlagens bestämmelser om tillsyn ska gälla för skyddade boenden.

Som Ivo tar upp, kan det förekomma att ett skyddat boende i sin verksamhet tar emot personer som inte vistas där på uppdrag av socialtjänsten. Det skulle exempelvis kunna handla om ett skyddat boende som drivs av en ideell kvinnojour som även tar emot enskilda som inte vill ha kontakt med socialtjänsten. När en enskild vistas i ett skyddat boende utan att det finns ett uppdrag från socialtjänsten, gäller inte bestämmelserna i socialtjänstlagen om Ivos tillsynsansvar eftersom verksamheten inte utför någon socialtjänst som rör den enskilde. De gränsdragningsproblem i tillsynen över verksamheter där det även vistas personer som inte omfattas av socialnämndens uppdrag är som Ivo påpekar inte någon ny företeelse. Regeringen bedömer att hur en sådan

tillståndspliktig verksamhet ska bedömas i tillsynen i likhet med i dag får avgöras i det enskilda fallet.

Tillståndsplikt för skyddat boende

Som ovan nämnts föreslår regeringen att det för skyddade boenden som bedrivs yrkesmässigt av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ ska krävas tillstånd av Ivo. Kommuner och regioner som bedriver skyddade boenden ska anmäla denna verksamhet till Ivo.

Regeringen skriver att skyddade boenden som bedrivs av enskild verksamhet i dag inte är tillståndspliktiga, såvida verksamheten inte tar emot enskilda för vård och behandling och därför är att betrakta som ett HVB. I dessa fall är verksamheten tillståndspliktig. Det finns inte heller någon anmälningsplikt till Ivo för kommuner och regioner som bedriver skyddade boenden. Avsaknaden av tillståndsplikt för verksamhet som bedrivs i form av skyddat boende betyder att Ivo inte kan göra någon formell kontroll av verksamheten innan den startar. I praktiken innebär det att aktörer som antingen helt eller delvis saknar förutsättningar att bedriva skyddat boende inte är förhindrade att starta upp en verksamhet och därefter börja sälja platser i boendet till olika kommuner. Med tanke på att målgruppen för skyddade boenden utgörs av personer som är utsatta för hot, våld och andra övergrepp, finns det stora risker med att verksamheten inte är tillståndspliktig. För våldsutsatta personer och medföljande barn kan en vistelse i ett skyddat boende av bristande kvalitet innebära ett hot mot liv, säkerhet och hälsa. Det är visserligen så att ansvaret för god kvalitet ytterst vilar på socialtjänsten när kommunen överlåter genomförandet av insatser till en annan utförare. Det kan dock vara svårt för den kommun som köper plats i ett skyddat boende av en enskild verksamhet att på förhand fullt ut säkerställa kvaliteten. Att verksamheten brister i kvalitet kan komma att uppmärksammas först i efterhand, exempelvis i samband med klagomål till socialnämnden eller genom Ivos tillsyn.

Dokumentation, sekretess och folkbokföring

Vårdplan och genomförandeplan

Regeringen föreslår att socialnämnden ska upprätta en vårdplan för dem som vistas i skyddat boende och därutöver en genomförandeplan för barn och unga.

Enligt 11 kap. 3 § första stycket SoL ska socialnämnden upprätta en plan för den vård som socialnämnden avser att anordna för den som vårdas i HVB, stödboende eller familjehem (vårdplan). Det övergripande syftet med upprättandet av en vårdplan är enligt förarbetena att tydliggöra mål och medel utifrån enskildas behov (prop. 2000/01:80 s. 104 och prop. 2006/07:129 s. 106). Vårdplanen kan också skapa tydlighet mellan olika huvudmäns ansvar. På motsvarande sätt som gäller för den som vårdas i HVB, stödboende eller familjehem, anser regeringen att det bör vara ett krav att det upprättas en vårdplan även för barn och vuxna i skyddat boende. Vad en sådan vårdplan

bör innehålla i fråga om den som beviljats insatsen skyddat boende bör närmare regleras i förordning och genom myndighetsföreskrifter.

Det framgår av 11 kap. 3 § andra stycket SoL att en vårdplan som gäller ett barn ska revideras senast när barnet har varit placerat i två år. Vårdplanen ska vid denna tidpunkt, om det inte möter särskilda hinder, särskilt avse barnets långsiktiga boende. Därefter ska vårdplanen revideras vid behov. Med hänsyn till att vistelsen i skyddat boende till sin karaktär ska vara tillfällig kommer denna bestämmelse att ha en mycket begränsad betydelse för barn i skyddat boende.

Socialnämnden ska vidare enligt 11 kap. 3 § tredje stycket SoL upprätta en plan över hur vården ska genomföras för barn och unga som vårdas i HVB, stödboende eller familjehem (genomförandeplan). Syftet med genomförandeplanen är enligt förarbetena att göra det tydligt för samtliga som är berörda vid genomförandet av en planerad insats hur den ska genomföras och vilka delmål som ska uppnås (prop. 2006/07:129 s. 49).

På motsvarande sätt som gäller för den som vårdas utanför hemmet i andra former, anser regeringen att bestämmelsen om genomförandeplan även bör omfatta barn som beviljas en insats i form av skyddat boende och placeras i ett sådant boende tillsammans med en vårdnadshavare. Det föreslås i propositionen att unga som vistas i skyddat boende ska omfattas av bestämmelsen i 6 kap. 7 b § SoL om att socialnämnden noga ska följa vården av såväl barn som unga i familjehem, jourhem, stödboende eller HVB. Socialnämndens skyldighet att upprätta en genomförandeplan bör därför, på motsvarande sätt som gäller för unga som är placerade utanför hemmet i andra former, även gälla unga som vistas i skyddat boende. Vad en sådan genomförandeplan bör innehålla i fråga om barn och unga i skyddat boende bör närmare regleras i förordning och genom myndighetsföreskrifter.

Övriga följder av förslagen

Reformen behöver följas upp

Regeringen bedömer att en myndighet bör få i uppdrag att följa upp reformen om skyddat boende.

Enligt regeringens bedömning är det angeläget att införandet av det föreslagna regelverket och dess effekter för våldsutsatta barn och vuxna noga följs upp. Frågor av särskild vikt i detta avseende är hur regelverket tillämpas, hur det påverkar våldsutsattas benägenhet att söka skyddat boende, hur insatser för våldsutsatta barn och vuxna inom vård och omsorg, skola och rättsväsende fungerar samt kompetensutvecklingen på området i berörda yrkesgrupper. Till dessa frågor hör även kvalitetsutvecklingen i skyddade boenden bl.a. när det gäller tillgänglighet för våldsutsatta med särskilda behov till följd av exempelvis funktionsnedsättningar och regelverkets effekter för idéburna aktörer som bedriver skyddat boende. Regeringen avser att återkomma om formen för uppföljningen av reformen.

Motionerna

Tillsyn

I kommittémotion 2023/24:2779 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ge Ivo i uppdrag att arbeta med kontinuerlig tillsyn av verksamheter som bedriver skyddat boende. I propositionen föreslås att Ivo ska bevilja tillstånd till verksamheter som bedriver ett skyddat boende. Det föreslagna tillståndet är enligt motionärernas mening inte tillräckligt för att långsiktigt säkerställa en trygg och säker verksamhet med god kvalitet. Motionärerna anser därför att regeringen bör ge Ivo i uppdrag att arbeta med kontinuerlig tillsyn av verksamheter som bedriver skyddat boende och att tillsynen ska säkerställa att verksamheten ständigt arbetar kvalitativt och i rätt syfte. Ivo bör ges möjlighet att kontrollera och säkerställa att verksamheten kontinuerligt håller god kvalitet vad gäller anställda, verksamhet och sekretess.

Införande av tillståndsplikt

I kommittémotion 2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 14 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen, vid förslag på införande av tillståndsplikt, bör säkerställa en utformning utifrån kvinnojourrörelsens kunskap om vikten av kvinnors anonymitet och det ideella arbetet. Motionärerna anför att en tillståndsplikt innebär en stor förändring för de kvinnojourer som bedrivit skyddade boenden under en lång tid. Motionärerna delar en av remissinstansernas uppfattning att det finns risker när den ideella feministiska kvinnojourrörelsen, med uppdraget att verka för kvinnor, ska verka inom ramarna för socialtjänsten.

Uppföljning och återrapportering av effekten av tillståndsplikt

I kommittémotion 2023/24:2779 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör följa upp och återrapportera effekten av tillståndsplikten. Motionärerna anser att tillståndsplikten är ett bra och viktigt steg i rätt riktning för att öka kvaliteten på alla verksamheter som bedriver skyddat boende. Det är enligt motionärerna positivt att den införs, men regeringen behöver säkerställa att förslaget också får önskad effekt.

Nationella riktlinjer

I kommittémotion 2023/24:2780 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att det bör tas fram nationella riktlinjer för socialtjänstens uppföljning av barn som är placerade i ett skyddat boende. Placeringar av barn enligt den nya lagen bör enligt motionärerna följas särskilt noga. Även om insatsen i sig inte behöver övervägas oftare än var sjätte månad bör insatsens innehåll och utformning utvärderas och ses över oftare. Regeringen bör därför överväga att ge Socialstyrelsen eller annan relevant

myndighet i uppdrag att ta fram nationella riktlinjer för socialtjänstens uppföljning av vårdplan och genomförandeplan för barn som placeras enligt den nya lagen, i syfte att säkerställa att vårdplanen och genomförandeplanen för barn i skyddat boende ses över oftare än var sjätte månad.

Uppföljning m.m.

I kommittémotion 2023/24:2780 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör följa upp domstolarnas genomförande av den nya lagstiftningen. I yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att följa upp reformen med systematiska utvärderings- och forskningsinsatser.

I kommittémotion 2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör genomföra en genomgripande könsmaktsanalys av den nya lagstiftningen. Motionärerna anför att mäns våld mot kvinnor i grunden beror på den ojämlika fördelningen av makt mellan könen och det finns en grund för en feministisk utgångspunkt i frågan. Regeringens proposition saknar en sådan feministisk förståelse.

Utbildningssatsningar

I kommittémotion 2023/24:2780 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att se över behovet av riktade utbildningssatsningar för socialtjänstens och verksamheternas personal. Det behövs enligt motionärerna särskilda insatser för att säkerställa kvalitet och kompetens i arbetet med skyddade boenden i hela landet.

Utskottets ställningstagande

I propositionen föreslås att det ska införas en tillståndsplikt för skyddade boenden, vilket innebär att skyddade boenden med stöd av socialtjänstlagen kommer att omfattas av Ivos tillsyn. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det inte behövs några ändringar i lag för att socialtjänstlagens bestämmelser om god kvalitet och tillsyn ska gälla för skyddade boenden. Motion 2023/24:2779 (SD) yrkande 1 om tillsyn bör därmed avslås.

Som framgår ovan föreslår regeringen att det för skyddade boenden som bedrivs yrkesmässigt av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ ska krävas tillstånd av Ivo. Riksdagen bör enligt utskottet inte ta något initiativ i frågan om införande av tillståndsplikt, och därmed bör motion 2023/24:2778 (V) yrkande 14 avslås.

När det gäller frågan om uppföljning och återrapportering av effekten av tillståndsplikt anser utskottet att det inte finns skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motion 2023/24:2779 (SD) yrkande 2. Motionen bör avslås.

Inte heller när det gäller frågan om nationella riktlinjer anser utskottet att det finns skäl för riksdagen att ta något initiativ. Motion 2023/24:2780 (C) yrkande 1 bör avslås.

Utskottet instämmer även i regeringens bedömning att en myndighet bör få i uppdrag att följa upp reformen om skyddat boende. Enligt utskottets och regeringens bedömning är det angeläget att införandet av det föreslagna regelverket och dess effekter för våldsutsatta barn och vuxna noga följs upp. Frågor av särskild vikt i detta avseende är hur regelverket tillämpas, hur det påverkar våldsutsattas benägenhet att söka skyddat boende, hur insatser för våldsutsatta barn och vuxna inom vård och omsorg, skola och rättsväsende fungerar samt kompetensutvecklingen på området i berörda yrkesgrupper. Till dessa frågor hör även kvalitetsutvecklingen i skyddade boenden bl.a. när det gäller tillgänglighet för våldsutsatta med särskilda behov till följd av exempelvis funktionsnedsättningar och regelverkets effekter för idéburna aktörer som bedriver skyddat boende. Regeringen avser att återkomma om formen för uppföljningen av reformen. Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet inte skäl att föreslå någon åtgärd när det gäller frågan om uppföljning m.m. Motionerna 2023/24:2778 (V) yrkande 1 och 2023/24:2780 (C) yrkandena 3 och 5 bör därmed avslås.

Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet inte heller skäl att föreslå någon åtgärd när det gäller frågan om utbildningssatningar, och motion 2023/24:2780 (C) yrkande 4 bör därmed avslås.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.

Jämför reservation 22 (V) och 23 (MP).

Propositionen

Regeringen föreslår att de föreslagna ändringarna ska träda i kraft den 1 april 2024. Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla för ärenden och mål om tillsyn som har inletts före ikraftträdandet. Den som före ikraftträdandet påbörjat en verksamhet i form av skyddat boende ska senast den 1 augusti 2024 ansöka om tillstånd för att få fortsätta bedriva verksamheten. En verksamhet som påbörjats utan tillstånd får fortsätta endast fram till dess att ett slutligt beslut i tillståndsärendet fått laga kraft.

Regeringen bedömer att det inte behövs några ytterligare övergångsbestämmelser.

Ikraftträdande

Regeringen anser att det är angeläget att de föreslagna ändringarna träder i kraft så snart som möjligt. Det är samtidigt nödvändigt att beakta behovet av tillräcklig tid för förberedelser för kommuner och utförare av insatsen skyddat boende. Bedömningen är att det behöver finnas en viss tidsrymd mellan det att det fattas beslut om ändringarna och att bestämmelserna träder i kraft. Vid denna avvägning anser regeringen att det nya regelverket bör träda i kraft den 1 april 2024.

Övergångsbestämmelser för tillsynen

Som redogörs för i propositionen utövar Ivo redan i dag tillsyn över skyddade boenden. Äldre föreskrifter bör därför fortfarande gälla för ärenden och mål om tillsyn som har inletts före ikraftträdandet. Detta bör regleras i övergångsbestämmelser.

Övergångsbestämmelser vid införandet av tillståndsplikt

I propositionen föreslås att skyddade boenden ska vara tillståndspliktiga. Det föreslås i utkastet att ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ som före ikraftträdandet påbörjat verksamhet i form av skyddat boende senast fyra månader efter ikraftträdandet ska ansöka om tillstånd enligt socialtjänstlagen, för att få fortsätta bedriva verksamheten. En verksamhet som påbörjats utan tillstånd ska enligt förslaget endast få fortsätta fram till dess att ett slutligt beslut i tillståndsärendet fått laga kraft.

Regeringen instämmer i utkastets förslag att det bör införas övergångsbestämmelser som möjliggör för enskilda utförare att få en viss tid på sig efter det att de nya reglerna har trätt i kraft för att lämna in en ansökan till Ivo. Det ger både de enskilda utförarna och kommunerna förutsättningar att kunna hantera omställningen till tillståndsplikt på ett sätt som inte drabbar skyddsbehövande individer.

Det framstår som sannolikt att verksamheter som vill ansöka om tillstånd kan behöva genomföra förberedelseåtgärder när det gäller t.ex. rekrytering, utbildning och implementering av nya rutiner, vilket kan ta viss tid. För detta ändamål har också regeringen beslutat om ett tillfälligt statsbidrag, med syfte att stödja de ideella organisationer som bedriver skyddade boenden och behöver stöd för att utveckla kvaliteten i verksamheten (förordningen [2022:291] om tillfälligt statsbidrag till ideella organisationer för kvalitetsförbättrande åtgärder på skyddade boenden). Samtidigt är det enligt regeringen angeläget att de nya bestämmelserna om tillståndsplikt får genomslag inom en inte alltför utsträckt tidsram. Som anges i propositionen är syftet med att skyddade boenden ska vara tillståndspliktiga ytterst att motverka de risker som annars kan finnas för våldsutsatta personer och medföljande barn som vistas i sådana boenden. I likhet med utkastets förslag bör tiden mellan ikraftträdandet av de föreslagna ändringarna och tidpunkten för när ansökan senast ska ha kommit in till Ivo uppgå till fyra månader.

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2783 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att skjuta fram ikraftträdandet till den 1 januari 2025. Kvinnojouurer som vill bedriva skyddade boenden och behöver göra förändringar i verksamheten i förhållande till den nya lagen kan behöva längre tid för att göra det på ett bra och genomtänkt sätt som passar respektive verksamhet. Av den anledningen föreslår motionärerna att ikraftträdandet skjuts fram till den 1 januari 2025, trots att det är angeläget att lagen ska träda i kraft så snart som möjligt.

I kommittémotion 2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 16 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag på ett senarelagt ikraftträdande och med förslag på övergångsbestämmelser under ett års tid efter det att förslagen trätt i kraft för att jourerna ska kunna anpassa sin verksamhet till de nya kraven. Motionärerna instämmer med de remissinstanser som anser att ikraftträdandet bör senareläggas med hänvisning till behovet av tillräcklig tid för förberedelse i kommunerna. Det är fråga om ett stort antal förändringar som kräver utveckling av nya arbetssätt och rutiner.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan föreslår regeringen att de föreslagna ändringarna ska träda i kraft den 1 april 2024. Regeringen anser att det är angeläget att de föreslagna ändringarna träder i kraft så snart som möjligt. Det är samtidigt nödvändigt att beakta behovet av tillräcklig tid för förberedelser för kommuner och utförare av insatsen skyddat boende. Regeringen föreslår också övergångsbestämmelser för tillsynen och vid införandet av tillståndsplikt. Utskottet instämmer i regeringens bedömningar. Utskottet noterar i detta sammanhang att regeringen har beslutat om ett tillfälligt statsbidrag med syfte att stödja de ideella organisationer som bedriver skyddade boenden och behöver stöd för att utveckla kvaliteten i verksamheten. Riksdagen bör mot denna bakgrund inte ta något initiativ, och därmed bör motionsyrkandena avslås.

Konsekvenser av förslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om finansiering m.m. och vinstdrivande respektive icke vinstdrivande aktörer.

Jämför reservation 24 (C, MP), 25 (V) och 26 (S, V, MP).

Propositionen

Regeringen bedömer att förslagen leder till ökade kostnader för kommunerna, regionerna och staten. Den kommunala finansieringsprincipen ska tillämpas för de kostnader som följer av nya skyldigheter och ambitionshöjningar. Den

inskränkning av den kommunala självstyrelsen som de nya skyldigheterna och ambitionshöjningarna innebär får anses vara nödvändig mot bakgrund av förslagets syften.

Förslagen förväntas ha positiva konsekvenser för bl.a. barns rättigheter, det brottsförebyggande arbetet, skyddsbehövande personer och samhälls-ekonomi.

Tillämpning av den kommunala finansieringsprincipen

Förslagen i denna proposition innebär såväl nya skyldigheter som ambitionshöjningar för kommunerna. De nya skyldigheterna följer i huvudsak av förslagen om möjligheten att bevilja ett barn en insats i form av skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare. Sammanfattningsvis bedöms förslagen, i förhållande till dagens kostnader, medföra ökade årskostnader för kommunerna om totalt närmare 237 miljoner kronor, varav ca 143 miljoner kronor avser kostnaden för placeringar i skyddade boenden, 66 miljoner kronor avser kostnaden för utredning och uppföljning av barn som placeras med en vårdnadshavare i sådana boenden, 12 miljoner kronor avser kostnad för handläggning av ärenden enligt den föreslagna lagen med särskilda bestämmelser om ett barns placering i skyddat boende och knappt 16 miljoner kronor avser kostnad för vårdplaner och genomförandeplaner. Ersättningen till kommunerna bör även omfatta ett tillägg om närmare 90 miljoner kronor per år i syfte att ytterligare stimulera kvalitetsutvecklingen i arbetet med skyddat boende. Förslagen om hälsoundersökningar bedöms innebära en kostnad för regionerna om 10 miljoner kronor per år. I enlighet med den kommunala finansieringsprincipen har de allmänna statsbidragen till kommuner och regioner sammantaget förstärkts med 321 miljoner kronor per år fr.o.m. 2024 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 25 avsnitt 2.8) och riksdagens beslut om statens budget för samma år (bet. 2022/23:FiU10, rskr. 2022/23:109). Ytterligare 14,5 miljoner kronor per år föreslås tillföras kommunerna fr.o.m. 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 25 avsnitt 2.8). Till skillnad från vad några remissinstanser anför är regeringens bedömning att reformen därmed är finansierad.

Konsekvenser för företag och ideella aktörer som driver skyddade boenden

Förslagen i propositionen om tillståndsplikt för skyddade boenden och om registerkontroll av anställda i sådana boenden kommer att medföra en viss ökad administrativ arbetsbörda för enskilda verksamheter. Detta merarbete bedöms dock vara nödvändigt för att säkerställa individers liv och hälsa.

Enligt Socialstyrelsens kartläggning av skyddade boenden 2020 drivs merparten av sådana boenden av ideella aktörer (54 procent) och privat vinstdrivande verksamhet (37 procent). Närmare uppgifter om skillnaden mellan olika privata skyddade boenden saknas. Regeringen delar dock utredningens bedömning att större företag har bättre möjligheter att möta de nya kraven än mindre företag, t.ex. vad gäller bemanning av anställd personal

och att mindre företag kan behöva en längre tid på sig för att anpassa sin verksamhet till de nya kraven. Förslagen kan också innebära en större omställning för mindre skyddade boenden i ideell drift som därför kan behöva särskilt stöd. För detta ändamål har det fattats beslut om ett tillfälligt statsbidrag för ideellt drivna skyddade boenden (förordningen [2022:291] om tillfälligt statsbidrag till ideella organisationer för kvalitetshöjande åtgärder på skyddade boenden).

Som närmare redogörs för i propositionen råder ett uppdragsförhållande mellan socialnämnden och en ideell kvinnojour när nämnden har lämnat över genomförandet av en insats till jouten. I en särskild vägledning på området framhåller Upphandlingsmyndigheten att sådana uppdrag mot ersättning som huvudregel bör innebära tilldelning av ett upphandlingspliktigt kontrakt enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (Upphandlingsmyndigheten 2020, Hur kan kommuner finansiera eller anskaffa skyddat boende? Riktad vägledning). Detta är också en utgångspunkt för det nu nämnda tillfälliga statsbidraget.

Att verksamhet som utförs inom det civila samhället på uppdrag av det offentliga ska följa lagstiftningens och beställarens kvalitetskrav är en grundläggande princip i politiken för det civila samhället (prop. 2009/10:55). Flera initiativ har tagits för att kommuner och ideella organisationer enklare ska kunna tillämpa upphandlingsreglerna när socialtjänsten köper tjänster såsom exempelvis skyddat boende från organisationerna. Sedan den 1 februari 2022 gäller höjda tröskelvärden för direktupphandling av sådana tjänster, och sedan den 1 januari 2023 kan kommunerna med stöd av lagen om offentlig upphandling dessutom reservera deltagande i upphandling för ideburna aktörer. Detsamma gäller rätten att delta i valfrihetssystem enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem.

Vidare har lokala kvinno- och tjejjourer sedan 2015 kunnat ta del av statsbidrag om 100–150 miljoner kronor per år för sådan verksamhet som kompletterar eller ligger utanför det kommunala ansvaret för brottsofferstöd. I enlighet med budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1) och riksdagens beslut om statens budget för samma år (2021/22:FiU10) är denna typ av statsbidrag sedan 2023 permanenta. Under senare år har kvinnojourer i hög grad använt bidragen till att täcka personalkostnader, t.ex. för särskilda barnsamordnare (Socialstyrelsen 2021, Redovisning av 2020 års statsbidrag till kvinno- och tjejjourer [A2019/02322/JÄM]).

Mot denna bakgrund bedömer regeringen att skyddat boende som huvudregel är en upphandlingspliktig tjänst när kommunerna anskaffar den från annan utförare mot ersättning. För att komma fram till om anskaffandet av en tjänst omfattas av upphandlingsregelverket bör dock en bedömning i det enskilda fallet göras. Vidare bedömer regeringen att ideella organisationer har goda förutsättningar att verka både som självständiga företrädare för det civila samhället och, när de själva väljer det, som utförare av tjänster på kommunernas uppdrag.

Motionerna

Finansiering m.m.

I kommittémotion 2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 17 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda ett garantisystem för delat ekonomiskt ansvar för skyddat boende utifrån förslaget från SKR. Motionärerna anför att staten inte kan lägga över kostnaden för reformen på kommunerna som redan i dag står inför stora underskott.

I kommittémotion 2023/24:2780 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om förutsägbar och stabil finansiering av skyddade boenden i både kommunal och fristående regi. Regeringen bör enligt motionärerna ge lämplig myndighet i uppdrag att upprätthålla dialogen med de idéburna aktörerna och se till att både kommuner och fristående aktörer i hela landet har en förutsägbar och stabil finansiering av verksamheten för att den höjda ambition som propositionen slår fast för kvinnors och barns trygghet i skyddat boende ska kunna infrias.

Vinstdrivande respektive icke vinstdrivande aktörer

I kommittémotion 2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 15 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utvärdera hur den nya lagstiftningen påverkar utvecklingen av vinstdrivande respektive icke vinstdrivande aktörer inom skyddade boenden. Ett likalydande yrkande finns i kommittémotion 2023/24:2783 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 2.

Kompletterande information

Av en skrivelse från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) som lämnades in till utskottet den 30 oktober 2023 (dnr 375-2023/24) framgår följande.

SKR anför att ett garantisystem bör införas där staten står för kommunernas överskjutande kostnader för placeringar på skyddat boende. En sådan lösning skulle enligt SKR ge kommunerna eller socialnämnderna rimliga budgetförutsättningar att ta ansvar för målgruppen. Ett upplägg med ett statligt garantisystem är vidare enligt SKR varken nytt eller unikt. Innan systemet för ensamkommande ändrades kunde kommunerna ansöka om extraordinära kostnader på liknande sätt. I dag delar staten och kommunerna på kostnaderna för placeringar vid Statens institutionsstyrelses institutioner. Kommunerna betalar två tredjedelar och staten en tredjedel. Genom ett garantisystem får kommunerna bättre förutsättningar att ge våldsutsatta kvinnor och barn stöd i enlighet med lagstiftarens intentioner, utan att behöva dra ned på det viktiga förebyggande arbete som i dag inte är lagstadgat. Lösningen innebär samtidigt enligt SKR att staten bättre kan uppfylla sitt åtagande om lättillgängliga skyddade boenden i enlighet med Istanbulkonventionen.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan leder förslagen enligt regeringens bedömning till ökade kostnader för kommunerna, regionerna och staten. Den kommunala finansieringsprincipen ska tillämpas för de kostnader som följer av nya skyldigheter och ambitionshöjningar. I enlighet med den kommunala finansieringsprincipen har de allmänna statsbidragen till kommuner och regioner sammantaget förstärkts med 321 miljoner kronor per år fr.o.m. 2024. Ytterligare 14,5 miljoner kronor per år föreslås tillföras kommunerna fr.o.m. 2024. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att reformen därmed är finansierad. Utskottet anser inte att det finns skäl för riksdagen att ta något initiativ. Motionerna 2023/24:2778 (V) yrkande 17 och 2023/24:2780 (C) yrkande 6 om finansiering m.m. bör avslås.

Enligt Socialstyrelsens kartläggning av skyddade boenden 2020 drivs merparten av sådana boenden av ideella aktörer (54 procent) och privat vinstdrivande verksamhet (37 procent). Utskottet delar regeringens bedömning att större företag har bättre möjligheter att möta de nya kraven än mindre företag. Förslagen kan också innebära en större omställning för mindre skyddade boenden i ideell drift, som därför kan behöva särskilt stöd. För detta ändamål har det fattats beslut om ett tillfälligt statsbidrag för ideellt drivna skyddade boenden. Utskottet noterar vidare att lokala kvinno- och tjejjourer sedan 2015 har kunnat ta del av statsbidrag om 100–150 miljoner kronor per år för sådan verksamhet som kompletterar eller ligger utanför det kommunala ansvaret för brottsofferstöd. I enlighet med budgetpropositionen för 2022 och riksdagens beslut om statens budget för samma år är denna typ av statsbidrag sedan 2023 permanenta. Riksdagen bör enligt utskottet inte ta något initiativ i frågan om vinstdrivande respektive icke vinstdrivande aktörer. Motionerna 2023/24:2778 (V) yrkande 15 och 2023/24:2783 (MP) yrkande 2 avslås.

Reservationer

1. Beslut om en insats i form av skyddat boende, punkt 1 (V, MP)

av Ulrika Westerlund (MP) och Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om placering av barn i skyddat boende i de delar det avser 7 kap. 3 §.

Därmed bifaller riksdagen motion 2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 9 och avslår proposition 2023/24:31 punkt 1 i denna del.

Ställningstagande

Vi anser att riksdagen bör avslå propositionen i den del som avser förslaget om att en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats inte ska hindra vissa beslut om avvisning, utvisning, utlämning eller överlämnande och att en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats ska upphöra att gälla när ett avlägsnandebeslut har verkställts. Kvinnor som lever gömda i Sverige utan uppehållstillstånd är en grupp som är extra utsatt för våld. En kvinna som helt saknar rättigheter i samhället riskerar att bli utsatt för sexuella övergrepp och misshandel av män som utnyttjar hennes situation. Risken att utvisas kan göra att kvinnan undviker att söka hjälp från hälso- och sjukvården.

2. Tillståndsplikt för skyddat boende, punkt 2 (V)

av Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) i de delar det avser 7 kap. 1 §.

Därmed bifaller riksdagen motion 2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 13 och avslår proposition 2023/24:31 punkt 7 i denna del.

Ställningstagande

Jag anser att riksdagen bör avslå propositionen i den del som avser förslaget om att det för skyddade boenden som bedrivs yrkesmässigt av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ ska krävas tillstånd av Ivo. Regeringen menar att tillståndsplikten inte kommer att påverka kvinnojourernas självständighet eftersom det står dem fritt att själva bestämma om och när de utför socialtjänstinsatser. Jag delar en av remissinstansernas syn att resonemanget visar på en stor okunskap i och med att de flesta kvinnojouren inte har råd att välja bort den ersättning de får av kommunerna för att erbjuda skyddade boenden, vilket kan vara deras enda säkra intäktskälla och gör att organisationen kan finnas kvar och även bedriva annan verksamhet. Om en tillståndsplikt över huvud taget ska införas behöver den samstämma med behovet av skyddade boenden och utgå från den kunskap och modell som kvinnojouren byggt upp.

3. Avgränsning av målgruppen, punkt 4 (V)

av Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2.

Jag anser att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att kvinnor och barn utsatta för mäns våld inte riskerar att blandas med t.ex. avhoppare från kriminella gäng. Den definition som föreslås i socialtjänstlagen är alltför bred, vilket riskerar att leda till att våldsutsatta kvinnor och barn blandas med avhoppare från kriminella gäng. Jag förordar den definition som föreslås av en remissinstans: ”Med skyddat boende bör avses ett boende inom socialtjänsten som tillfälligt tar emot kvinnor och barn utsatta för mäns våld och individer utsatta för våld i nära relation för vistelse i förening med ett individanpassat stöd och skydd.”

4. Kvinnojourernas verksamhet, punkt 5 (S, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Ulrika Westerlund (MP), Karin Sundin (S) och Marcus Wennerström (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2783 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa kvinnojourernas verksamhet. Regeringen skriver i propositionen att den anser ”att ideella organisationer har goda förutsättningar att verka både som självständiga företrädare för det civila samhället och när de själva väljer det, som utförare av tjänster på kommunens uppdrag”. Vi anser att det är angeläget att regeringen följer utvecklingen.

5. Placering av barn, punkt 6 (V)

av Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att barn i regel placeras med den våldsutsatta mamman i skyddat boende. Förslaget riskerar att bygga upp ytterligare hinder för kvinnor att söka skydd och fly en våldsam man om det finns risk för att barnet inte kan följa med. Jag anser också att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att socialnämnden ska få bevilja ett barn en insats i form av ett skyddat boende även med en minderårig vårdnadshavare eller med en vuxen person som inte är vårdnadshavare. Förslaget innebär ett hinder för kvinnor att söka skydd.

Enligt min mening ska barn kunna beviljas en insats på ett skyddat boende även med en vuxen som inte är vårdnadshavare eftersom det kan krävas för att ett barn ska få sin rätt till skydd och stöd tillgodosedd. Vidare kan behov av skydd uppstå också för barn med en underårig vårdnadshavare.

6. Lagens syfte, punkt 7 (V)

av Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 5.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör återkomma med förslag för att säkerställa att den särskilda lagens syfte, dvs. att skydda barnet från den våldsutövande mannen, säkras i utformningen av lagen. Det finns enligt min mening en risk för att det kommer att göras en annan skyddsbedömning för barnet jämfört med för mamman med den utformning som propositionen har. Det bör därför införas någon form av formaliserat samarbete inom socialtjänsten när det gäller skyddssökande mamma och barn, exempelvis att handläggare på relationsvårdsenheterna och barnhandläggare arbetar i team.

7. Förutsättningar för att bevilja ett barn skyddat boende, punkt 8 (V)

av Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 6.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att om socialnämnden beviljar en vårdnadshavare skyddat boende enligt socialtjänstlagen ska även barnet i regel beviljas en sådan insats för placering tillsammans med vårdnadshavaren, trots att det inte finns samtycke från den andra vårdnadshavaren. Förslaget innebär enligt min mening risker för bedömningar som att om en kvinna är borta från hemmet är också risken för våld borta. Att barnet ska ”få” beviljas en insats bör ändras till att barnet ”i regel” ska beviljas en insats för placering med vårdnadshavaren. Formuleringen ”det finns en risk för barnets säkerhet eller hälsa” medför även oklarheter i tillämpningen och riskerar att leda till att barn blir kvar i hemmet med den våldsutövande mannen.

8. Särskild umgängesbegränsning, punkt 9 (SD)

av Carita Boulwén (SD), Mona Olin (SD), Leonid Yurkovskiy (SD) och Unni Björnerfors (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2779 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör återkomma med ytterligare förslag på särskild umgängesbegränsning vid skyddat boende. Regeringen borde ha gått längre i frågan om att utreda delen om begränsning av umgänge för den vårdnadshavare som är skälet till att den utsatta vårdnadshavaren och barnet vistas på skyddat boende, hemlighållen vistelseort. Enligt vår mening är umgänge inte förenligt i sådana fall där skyddsplaceringen rör våld i hemmet från en vårdnadshavare till en annan.

9. Skäl för begränsning av umgänge och hemlighållande av vistelseort, punkt 10 (S, C, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlgvist (S), Anna Vikström (S), Christofer Bergenblock (C), Ulrika Westerlund (MP), Karin Sundin (S) och Marcus Wennerström (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2780 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att skälen för hemlighållande av vistelseort och umgängesbegränsning samt dess upphörande tydligt bör framgå av besluten. Det är enligt vår mening av betydelse att såväl skälen för hemlighållande av vistelseort och umgängesbegränsning som förutsättningarna för att detta ska upphöra är begripliga för alla inblandade. Skälen till besluten bör därför tydligt framgå av både nämndens första beslut och eventuella begärda omprövningar. Regeringen bör mot bakgrund av detta se över om det behövs riktlinjer eller föreskrifter för hur sådana beslut ska utformas och meddelas.

10. Insatsens upphörande, punkt 11 (V, MP)

av Ulrika Westerlund (MP) och Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 8.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer möjlighet till fortsatt placering vid skyddat boende även när den unge fyllt 18 år. Det innebär enligt vår mening annars problem eftersom det leder till att en ung person som fyller 18 år av sig självt inte har behov av fortsatt placering i skyddat boende.

11. Rangordning av lag, punkt 12 (V, MP)

av Ulrika Westerlund (MP) och Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 10.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen skyndsamt bör ändra den nya lagstiftningen så att kvinnors behov av skydd mot våld och sexuella övergrepp överordnas utlänningslagen. Kvinnor som lever gömda i Sverige utan uppehållstillstånd är en grupp som är särskilt utsatt för våld. Risker att utvisas kan göra att kvinnan undviker att söka hjälp från hälso- och sjukvården.

12. Muntlig förhandling, punkt 13 (V)

av Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 11.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att muntlig förhandling inte hålls. Det finns enligt min mening risker med att våldsutsatta mammor ska tvingas genomföra muntliga förhandlingar med risk för de utsattas säkerhet och hälsa.

13. Begränsning av umgänge och hemlighållande av vistelseort under hela vistelsen, punkt 14 (V)

av Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 7.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att beslut om umgängesbegränsning och hemlighållande av vistelseort ska gälla under hela barnets vistelse i det skyddade boendet utan möjlighet att överklagas. Umgänge är enligt min mening inte förenligt med placering på skyddat boende, med hänsyn till såväl mammans som barnets säkerhet och hälsa samt säkerheten och hälsan för alla som är placerade på samma boende.

14. Överklagande, punkt 15 (V)

av Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 12.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att beslut av socialnämnden enligt den särskilda lagen inte ska kunna överklagas av den vårdnadshavare som barnet inte placeras tillsammans med. Det är skillnad mellan insatsen skyddat boende och frågor om vårdnad eller frågor som regleras i LVU. Redan i dag sätter våldsutövande pappor i system att ansöka om umgänge eller kräva verkställighet av beslut om umgänge. Socialnämndens beslut bör därför enligt min mening inte vara överklagbara.

15. Tillsyn, punkt 16 (SD)

av Carita Boulwén (SD), Mona Olin (SD), Leonid Yurkovskiy (SD) och Unni Björnerfors (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2779 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör ge Ivo i uppdrag att arbeta med kontinuerlig tillsyn av verksamheter som bedriver skyddat boende. I propositionen föreslås att Ivo ska bevilja tillstånd till verksamheter som bedriver ett skyddat boende. Det föreslagna tillståndet är enligt vår mening inte tillräckligt för att långsiktigt säkerställa en trygg och säker verksamhet med god kvalitet. Vi anser därför att regeringen bör ge Ivo i uppdrag att arbeta med kontinuerlig tillsyn av verksamheter som bedriver skyddat boende och att tillsynen ska säkerställa att verksamheten ständigt arbetar kvalitativt och i rätt syfte. Ivo bör ges möjlighet att kontrollera och säkerställa att verksamheten kontinuerligt håller god kvalitet vad gäller anställda, verksamhet och sekretess.

16. Införande av tillståndsplikt, punkt 17 (V)

av Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 14.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen, vid förslag på införande av tillståndsplikt, bör säkerställa en utformning utifrån kvinnojoursrörelsens kunskap om vikten av kvinnors anonymitet och det ideella arbetet. En tillståndsplikt innebär en stor förändring för de kvinnojourer som bedrivit skyddade boenden under en lång tid. Jag delar en av remissinstansernas uppfattning att det finns risker när den

ideella feministiska kvinnojoursrörelsen, med uppdraget att verka för kvinnor, ska verka inom ramarna för socialtjänsten.

17. Uppföljning och återrapportering av effekten av tillståndsplikt, punkt 18 (SD)

av Carita Boulwén (SD), Mona Olin (SD), Leonid Yurkovskiy (SD) och Unni Björnerfors (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2023/24:2779 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör följa upp och återrapportera effekten av tillståndsplikten. Tillståndsplikten är ett bra och viktigt steg i rätt riktning för att öka kvaliteten på alla verksamheter som bedriver skyddat boende. Det är enligt vår mening positivt att den införs, men regeringen behöver säkerställa att förslaget också får önskad effekt.

18. Nationella riktlinjer, punkt 19 (S, C, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlgvist (S), Anna Vikström (S), Christofer Bergenblock (C), Ulrika Westerlund (MP), Karin Sundin (S) och Marcus Wennerström (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2023/24:2780 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att det bör tas fram nationella riktlinjer för socialtjänstens uppföljning av barn som är placerade i ett skyddat boende. Placeringar av barn enligt den nya lagen bör enligt vår mening följas särskilt noga. Även om insatsen i sig inte behöver övervägas oftare än var sjätte månad bör insatsens innehåll och

utformning utvärderas och ses över oftare. Regeringen bör därför överväga att ge Socialstyrelsen eller annan relevant myndighet i uppdrag att ta fram nationella riktlinjer för socialtjänstens uppföljning av vårdplan och genomförandeplan för barn som placeras enligt den nya lagen, i syfte att säkerställa att vårdplanen och genomförandeplanen för barn i skyddat boende ses över oftare än var sjätte månad.

19. Uppföljning m.m., punkt 20 (C, MP)

av Christofer Bergenblock (C) och Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2780 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 3 och 5 samt
avslår motion
2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör följa upp domstolarnas genomförande av den nya lagstiftningen. Vi anser också att regeringen bör följa upp reformen med systematiska utvärderings- och forskningsinsatser.

20. Uppföljning m.m., punkt 20 (V)

av Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1 och
avslår motion
2023/24:2780 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 3 och 5.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör genomföra en genomgripande könsmaktsanalys av den nya lagstiftningen. Mäns våld mot kvinnor beror i grunden på den

ojämlika fördelningen av makt mellan könen, och det finns en grund för en feministisk utgångspunkt i frågan. Regeringens proposition saknar enligt min mening en sådan feministisk förståelse.

21. Utbildningssatsningar, punkt 21 (S, C, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlgvist (S), Anna Vikström (S), Christofer Bergenblock (C), Ulrika Westerlund (MP), Karin Sundin (S) och Marcus Wennerström (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2780 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör se över behovet av riktade utbildningssatsningar för socialtjänstens och verksamheternas personal. Det behövs enligt vår mening särskilda insatser för att säkerställa kvalitet och kompetens i arbetet med skyddade boenden i hela landet.

22. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser, punkt 22 (V)

av Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 16 och
bifaller delvis motion
2023/24:2783 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör återkomma med förslag på ett senarelagt ikraftträdande och med förslag på övergångsbestämmelser under ett års tid efter det att förslagen trätt i kraft för att jourerna ska kunna anpassa sin verksamhet till de nya kraven. Jag instämmer med de remissinstanser som

anser att ikraftträdandet bör senareläggas med hänvisning till behovet av tillräcklig tid för förberedelse i kommunerna. Det är fråga om ett stort antal förändringar som kräver utveckling av nya arbetssätt och rutiner.

23. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser, punkt 22 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2783 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 3 och
bifaller delvis motion
2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 16.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör skjuta fram ikraftträdandet till den 1 januari 2025. Kvinnojourer som vill bedriva skyddade boenden och behöver göra förändringar i verksamheten i förhållande till den nya lagen kan behöva längre tid för att göra det på ett bra och genomtänkt sätt som passar respektive verksamhet. Av den anledningen föreslår jag att ikraftträdandet skjuts fram till den 1 januari 2025, trots att det är angeläget att lagen ska träda i kraft så snart som möjligt.

24. Finansiering m.m., punkt 23 (C, MP)

av Christofer Bergenblock (C) och Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2780 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 6 och
avslår motion
2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 17.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör se över frågan om förutsägbar och stabil finansiering av skyddade boenden i både kommunal och fristående regi. Regeringen bör enligt vår mening ge lämplig myndighet i uppdrag att upprätthålla dialogen med de idéburna aktörerna och se till att både kommuner och fristående aktörer i hela landet har en förutsägbar och stabil finansiering av verksamheten för att den höjda ambition som propositionen slår fast för kvinnors och barns trygghet i skyddat boende ska kunna infrias.

25. Finansiering m.m., punkt 23 (V)

av Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 17 och

avslår motion

2023/24:2780 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 6.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör utreda ett garantisystem för delat ekonomiskt ansvar för skyddat boende utifrån förslaget från SKR. Staten kan enligt min mening inte lägga över kostnaden för reformen på kommunerna som redan i dag står inför stora underskott.

26. Vinstdrivande respektive icke vinstdrivande aktörer, punkt 24 (S, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlgvist (S), Anna Vikström (S), Ulrika Westerlund (MP), Karin Sundin (S), Maj Karlsson (V) och Marcus Wennerström (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 15 och
2023/24:2783 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör utvärdera hur den nya lagstiftningen påverkar utvecklingen av vinstdrivande respektive icke vinstdrivande aktörer inom skyddade boenden.

Särskilt yttrande

Särskilt yttrande (S)

Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Karin Sundin (S) och Marcus Wennerström (S) anför:

Vi välkomnar och ställer oss bakom propositionens förslag som innebär att skyddat boende ska regleras som en boendeinsats och att barn framöver ska bedömas och beviljas insatsen individuellt. Det är viktigt att barnet ska kunna beviljas en insats även om samtycke saknas från den andra vårdnadshavaren. Vi står även bakom förslaget om krav på tillstånd från Ivo för att få bedriva verksamhet i form av skyddat boende. Vi anser att förslagen bidrar till en ökad tydlighet och ett bättre skydd för barn och vuxna i extremt utsatta situationer.

Samtidigt som inriktningen på propositionen är rätt och förslagen viktiga finns det farhågor om att förslagen på sikt kan innebära vissa risker för kvinnojourernas unika verksamhet. När nu samhället tar nödvändiga steg i förändringen av regelverket för de skyddade boendena är det av stor vikt att inte civilsamhällets, och då särskilt kvinnojourernas, uppbyggda kompetens, erfarenhet och internt uppbyggda system för skydd och stöd förloras. De senaste decenniernas utveckling, där allt strängare krav har ställts på kommunerna när det gäller konkurrensutsättning enligt lagen om offentlig upphandling, har lett till en förskjutning mot principen om lägsta pris där civilsamhällesorganisationernas särskilda värde och betydelse varit svårare att premiera. Det har i vissa fall lett till att kommuner, trots motsatta politiska ambitioner, tvingats anlita vinstdrivande framför ideellt drivna skyddade boenden.

Vi är övertygade om att en marknadsisering av skyddat boende, i likhet med den som finns inom HVB-hemmen, riskerar att skada såväl kvinnojourernas verksamhet som kvaliteten på de skyddade boendena. Vi uppmanar därför kommuner att tillämpa den lagstiftning som gör det möjligt att reservera deltagande i upphandlingar och valfrihetssystem för idéburna organisationer, se propositionen Idéburen välfärd 2021/22:135 och socialutskottets yttrande 2021/22:SoU5y i betänkande 2021/22:FiU28 med samma namn. Vi anser att de här möjligheterna bör tillämpas vid all upphandlad drift av skyddade boenden. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med en sådan tvingande lagstiftning.

Vi bedömer att underlaget som tagits fram är gediget. Samtidigt är det viktigt att kommuner kompenseras för de uppgifter som följer med propositionen, och vi anser därför att man i närtid bör utvärdera införandet, inklusive utfallet i relation till finansieringen.

Genom den nu aktuella propositionen införs en ny och efterlängtd ordning där socialtjänsten får besluta om begränsningar av umgänget mellan ett barn som vistas på ett skyddat boende och den vårdnadshavare som inte vistas där. Sådana möjligheter har hittills saknats och kommer att innebära stora

förbättringar både av möjligheterna att säkra en hemlig vistelseort och när det gäller att minska barns hälsorisker av att behöva träffa en vårdnadshavare som barnet är rädd för och som barnet inte sällan sett begå våldshandlingar eller andra övergrepp mot den andra vårdnadshavaren.

Den aktuella lagstiftningen är dock begränsad till skyddade boenden. Vi vill även se bredare möjligheter till umgängesbegränsningar för vårdnadshavare som utövat våld. Vi anser därför att det bör införas en lex Tintin för att skydda barn från umgänge när umgänget riskerar att vara skadligt. När en förälder utövat våld mot ett barn, en förälder eller en annan familjemedlem bör grundprincipen vara att inget oskyddat umgänge ska utdömas. Barns rätt till ett liv fritt från våld ska vara överordnad den s.k. kontaktprincipen i föräldrabalken.

Vi kommer att fortsätta att noga följa arbetet med dessa frågor och återkomma med förslag om det finns skäl för det.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2023/24:31 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om placering av barn i skyddat boende.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i föräldrabalken.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481).
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.
7. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453).
8. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.
9. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn.
10. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
11. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).
12. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).
13. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2017:209) om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet.

Följdmotionerna

2023/24:2778 av Maj Karlsson m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en genomgripande könsmaktsanalys av den nya lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att kvinnor och barn utsatta för mäns våld inte riskerar att blandas med t.ex. avhoppare från kriminella gäng, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att barn i regel placeras med den våldsutsatta mamman i skyddat boende, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att socialnämnden ska få bevilja ett barn en insats i form av ett skyddat boende även med en minderårig vårdnadshavare eller med en vuxen person som inte är vårdnadshavare, utifrån vad som beskrivs i motionen, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag för att säkerställa att den särskilda lagens syfte, dvs. att skydda barnet från den våldsutövande mannen, säkras i utformningen av lagen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att om socialnämnden beviljar en vårdnadshavare skyddat boende enligt socialtjänstlagen, ska även barnet i regel beviljas en sådan insats för placering tillsammans med vårdnadshavaren, trots att det inte finns samtycke från den andre vårdnadshavaren och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att umgängesbegränsning och hemlighållande av vistelseort ska gälla under hela barnets vistelse i det skyddade boendet utan möjlighet att överklagas och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer möjlighet till fortsatt placering vid skyddat boende även när den unge fyllt 18 år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen avslår proposition 2023/24:31 i den del som avser förslaget om att en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats inte ska hindra vissa beslut om avvisning, utvisning, utlämning eller överlämnande och att en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats ska upphöra att gälla när ett avlägsnandebeslut har verkställts.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör ändra den nya lagstiftningen så att kvinnors

- behov av skydd mot våld och sexuella övergrepp överordnas utlänningslagen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att muntlig förhandling inte hålls och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att beslut av socialnämnden enligt den särskilda lagen inte ska kunna överklagas av den vårdnadshavare som barnet inte placeras tillsammans med och tillkännager detta för regeringen.
 13. Riksdagen avslår proposition 2023/24:31 i den del som avser förslaget om att det för skyddade boenden som bedrivs yrkesmässigt av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ ska krävas tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen, vid förslag på införande av tillståndsplikt, bör säkerställa en utformning utifrån kvinnojoursrörelsens kunskap om vikten av kvinnors anonymitet och det ideella arbetet och tillkännager detta för regeringen.
 15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utvärdera hur den nya lagstiftningen påverkar utvecklingen av vinstdrivande respektive icke vinstdrivande aktörer inom skyddade boenden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på ett senarelagd ikraftträdande och med förslag på övergångsbestämmelser under ett års tid efter det att förslagen trätt i kraft för att jourerna ska kunna anpassa sin verksamhet till de nya kraven, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda ett garantisystem för delat ekonomiskt ansvar för skyddat boende utifrån förslaget från SKR och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2779 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Ivo i uppdrag att arbeta med kontinuerlig tillsyn av verksamheter som bedriver skyddat boende, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör följa upp och återrapporera effekten av tillståndsplikten och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt regeringen att återkomma med ytterligare förslag på särskild umgängesbegränsning vid skyddat boende och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2780 av Martina Johansson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tas fram nationella riktlinjer för socialtjänstens uppföljning av barn som är placerade i ett skyddat boende, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skälen för hemlighållande av vistelseort och umgängesbegränsning samt dess upphörande tydligt bör framgå av besluten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör följa upp domstolarnas implementering av den nya lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av riktade utbildningssatsningar för socialtjänstens och verksamheternas personal och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp reformen med systematiska utvärderings- och forskningsinsatser och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förutsägbar och stabil finansiering av skyddade boenden i både kommunal och fristående regi och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2783 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att säkerställa kvinnojourernas verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utvärdera hur den nya lagstiftningen påverkar utvecklingen av vinstdrivande respektive icke vinstdrivande aktörer inom skyddade boenden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skjuta fram ikraftträdandet till den 1 januari 2025 och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om placering av barn i skyddat boende

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Lagens innehåll

1 § I denna lag finns bestämmelser om förutsättningarna och förfarandet för att bevilja ett barn skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare, när barnet har två vårdnadshavare och den andra vårdnadshavaren inte samtycker till insatsen.

I 6 kap. 6 d § socialtjänstlagen (2001:453) finns bestämmelser om att ett barn får beviljas en sådan insats om vårdnadshavarna samtycker till det.

2 kap. Barnets ställning i ärenden och mål enligt denna lag

1 § Vid beslut enligt denna lag ska det som är bäst för barnet vara avgörande.

Med barn avses varje människa under 18 år.

2 § Socialnämnden ska se till att barnet får information i frågor som rör honom eller henne. Informationen ska ges med beaktande av barnets individuella behov och situation i fråga om ålder, mognad och individuella förutsättningar.

Barnet ska även ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör honom eller henne. Om barnet inte framför sina åsikter, ska hans eller hennes inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt. Barnets åsikter och inställning ska tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad.

3 § Om barnet fyllt 15 år, har han eller hon rätt att själv föra sin talan i ärenden och mål enligt denna lag. Ett barn som är yngre får höras i domstol, om han eller hon inte kan antas ta skada av det.

4 § Den som är förordnad som offentligt biträde enligt 8 kap. 4 § för ett barn som är under 15 år, utan att samtidigt vara biträde för vårdnadshavaren, är utan särskilt förordnande barnets ställföreträdare i det ärende eller mål som förordnandet avser.

3 kap. Insats i form av skyddat boende

Förutsättningar för insatsen

1 § Om en vårdnadshavare beviljas skyddat boende enligt socialtjänstlagen (2001:453) och det finns en direkt eller indirekt risk för att barnets säkerhet äventyras eller hälsa skadas, får även barnet beviljas en sådan

insats för placering tillsammans med vårdnadshavaren, trots att det inte finns samtycke från den andra vårdnadshavaren.

2 § Insatsen får beviljas endast om den vårdnadshavare som barnet placeras med är myndig och samtycker till insatsen.

Ansökan och beslut om insatsen

3 § Ett beslut om skyddat boende enligt 1 § meddelas av förvaltningsrätten efter ansökan av socialnämnden.

Ansökan ska innehålla en redogörelse för

1. barnets förhållanden,
2. de omständigheter som utgör grund för att barnet behöver placeras i skyddat boende enligt lagen,
3. vilken information som har lämnats till barnet och på vilket sätt den har lämnats, och
4. barnets inställning.

4 § Rättens beslut att bevilja barnet skyddat boende upphör att gälla om placeringen inte har påbörjats inom fyra veckor från den dag beslutet fick laga kraft.

4 kap. Beslut om en omedelbar insats i form av skyddat boende

Förutsättningar för ett beslut om en omedelbar insats

1 § Socialnämnden får bevilja ett barn en omedelbar insats i form av skyddat boende, om

1. det kan antas att förutsättningarna för skyddat boende enligt 3 kap. 1 § är uppfyllda, och
2. rättens beslut om en sådan insats inte kan avvaktas med hänsyn till risken för att barnets säkerhet äventyras eller hälsa skadas.

Om nämndens beslut inte kan avvaktas, får ordföranden eller någon annan ledamot som nämnden har utsett bevilja den omedelbara insatsen. Beslutet ska anmälas vid nämndens nästa sammanträde.

När nämnden har ansökt hos förvaltningsrätten om att barnet ska beviljas skyddat boende enligt 3 kap. får även rätten bevilja en omedelbar sådan insats.

2 § Den omedelbara insatsen i form av skyddat boende får beviljas endast om den vårdnadshavare som barnet placeras med är myndig och samtycker till insatsen.

Beslut fastställs av domstol

3 § Om socialnämnden har beviljat en omedelbar insats i form av skyddat boende, ska beslutet underställas förvaltningsrätten inom en vecka från den dag beslutet fattades. Beslutet och handlingarna i ärendet ska lämnas till domstolen.

Förvaltningsrätten ska pröva beslutet så snart som möjligt.

Om det inte finns synnerliga hinder, ska beslutet prövas inom en vecka från den dag beslutet och handlingarna kom in till domstolen.

4 § Om beslutet inte har underställts förvaltningsrätten inom föreskriven tid, upphör det att gälla.

5 § Om socialnämnden har beviljat en omedelbar insats i form av skyddat boende efter det att nämnden har ansökt om skyddat boende för barnet enligt 3 kap., ska beslutet underställas den domstol som prövar frågan om skyddat boende. Bestämmelserna i 3 och 4 §§ gäller också vid ett sådant beslut.

Ansökan efter fastställt beslut

6 § Om förvaltningsrätten fastställer ett beslut om en omedelbar insats i form av skyddat boende, ska socialnämnden inom sex veckor från den dag placeringen påbörjades ansöka hos förvaltningsrätten om att barnet ska beviljas skyddat boende enligt 3 kap.

Förvaltningsrätten får medge förlängning av denna tid, om ytterligare utredning eller någon annan särskild omständighet gör det nödvändigt.

Upphörande av en omedelbar insats

7 § Ett beslut om en omedelbar insats i form av skyddat boende upphör att gälla

1. om ansökan om att bevilja barnet skyddat boende enligt 3 kap. inte har gjorts inom den tid som anges i 6 § och inte heller förlängning av tiden har begärts, eller

2. när rätten avgör frågan om skyddat boende enligt 3 kap.

8 § Om det inte längre finns skäl för en omedelbar insats i form av skyddat boende, ska socialnämnden besluta att insatsen ska upphöra. Ett sådant beslut får meddelas också av den rätt som prövar en fråga om en insats med stöd av lagen.

5 kap. Bestämmelser om genomförandet av insatsen

Placeringens innehåll och utformning

1 § Socialnämnden beslutar om var barnet ska placeras och om hur insatsen i övrigt ska genomföras.

Om nämndens beslut inte kan avvaktas, får ordföranden eller någon annan ledamot som nämnden har utsett besluta i frågan. Beslutet ska anmälas vid nämndens nästa sammanträde.

2 § Placeringen ska anses påbörjad när barnet har kommit till ett skyddat boende efter ett beslut om insatsen enligt 3 kap. eller ett beslut om en omedelbar sådan insats enligt 4 kap.

För placeringens innehåll och utformning gäller bestämmelserna i detta kapitel och i socialtjänstlagen (2001:453).

Regelbundna överväganden om insatsen

3 § Om ett barn är placerat i ett skyddat boende, ska socialnämnden minst en gång var sjätte månad överväga om insatsen ska fortsätta.

Hemlighållande av vistelseort och begränsning av umgänge

4 § Om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med insatsen, får socialnämnden besluta

1. att barnets vistelseort ska hållas hemlig för den vårdnadshavare som barnet inte är placerat tillsammans med, och

2. hur barnets umgänge med den vårdnadshavaren ska utövas.

Första stycket gäller även vid en omedelbar insats.

5 § Om socialnämndens beslut enligt 4 § inte kan avvaktas, får ordföranden eller någon annan ledamot som nämnden har utsett besluta i frågan. Beslutet ska anmälas vid nämndens nästa sammanträde.

6 § Socialnämnden ska minst en gång var sjätte månad överväga om ett beslut enligt 4 § fortfarande behövs.

7 § En framställning från den vårdnadshavare som barnet inte är placerat tillsammans med om att inte hålla vistelseorten hemlig eller om umgängets utövande, får avvisas om framställningen kommer in till socialnämnden inom sex månader från det att ett beslut enligt 4 § har fått laga kraft.

6 kap. Vårdnadshavares bestämmanderätt under insatsen

1 § När ett barn har beviljats skyddat boende enligt 3 kap. eller en omedelbar sådan insats enligt 4 kap. får den vårdnadshavare som barnet placeras tillsammans med ensam bestämma om

1. en hälsoundersökning enligt lagen (2017:209) om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet,

2. insatser i öppna former enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) med anledning av insatsen skyddat boende, och

3. val och byte av skolenhet eller förskoleenhet med anledning av placeringen.

7 kap. Insatsens upphörande

Beslut om upphörande

1 § När det inte längre finns skäl för en insats enligt 3 kap., ska socialnämnden besluta att den ska upphöra.

Insatsen ska upphöra senast när vårdnadshavarens insats i form av skyddat boende upphör eller när barnet fyller 18 år.

Framställning om upphörande

2 § En framställning från den vårdnadshavare som barnet inte är placerat tillsammans med om att insatsen enligt 3 kap. ska upphöra får avvisas, om framställningen kommer in till socialnämnden inom sex månader från det

att nämndens eller rättens beslut i fråga om skyddat boende har fått laga kraft.

Förhållandet till vissa avlägsnandebeslut

3 § Beslut enligt denna lag hindrar inte beslut om

1. avvisning eller utvisning enligt utlänningslagen (2005:716),
2. utvisning enligt lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlämningar,
3. utlämning enligt lagen (1957:668) om utlämning för brott,
4. utlämning enligt lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling,
5. utlämning enligt lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt,
6. överlämnande enligt lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen,
7. överlämnande enligt lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder,
8. utlämning enligt lagen (2006:615) om samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone, eller
9. överlämnande enligt lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder.

Ett beslut om en insats med stöd av denna lag upphör att gälla när ett beslut enligt första stycket 1–9 har verkställts.

8 kap. Bestämmelser om handläggningen

Skyndsamhetskrav vid handläggningen

1 § Ärenden och mål enligt denna lag ska handläggas skyndsamt.

2 § Om ett barn är beviljat en omedelbar insats i form av skyddat boende enligt 4 kap. och det hos förvaltningsrätten har gjorts en ansökan om skyddat boende enligt 3 kap., ska rätten ta upp målet till avgörande inom två veckor från den dag ansökan kom in.

Förvaltningsrätten får förlänga tiden, om ytterligare utredning eller någon annan särskild omständighet gör det nödvändigt.

När ett beslut får genomföras genast

3 § Ett beslut om en omedelbar insats i form av skyddat boende gäller genast.

Andra beslut av socialnämnden enligt denna lag gäller genast om nämnden inte bestämmer något annat.

Rätten får bestämma att även andra beslut som rätten har meddelat ska gälla genast.

Offentligt biträde

4 § I ärenden och mål om skyddat boende enligt 3 kap. eller om en omedelbar sådan insats enligt 4 kap. eller om upphörande av skyddat

boende enligt 7 kap. 1 § ska offentligt biträde förordnas för barnet och för vårdnadshavarna, om det inte måste antas att behov av biträde saknas.

Till offentligt biträde för barnet får endast den förordnas som på grund av sina kunskaper och erfarenheter och även i övrigt är särskilt lämplig för uppdraget.

Gemensamt biträde får förordnas endast om det inte finns motstridiga intressen mellan dem som biträde ska förordnas för.

5 § Offentligt biträde förordnas av den domstol som handlägger målet. I ärenden hos socialnämnden förordnas offentligt biträde av förvaltningsrätten.

Nämndemän i kammarrätten

6 § Vid handläggning i kammarrätten av mål enligt denna lag ska nämndemän ingå i rätten. Det gäller dock inte i mål om en omedelbar insats enligt 4 kap.

Handräckning av Polismyndigheten

7 § Polismyndigheten ska lämna hjälp för att på begäran av socialnämnden eller någon ledamot eller tjänsteman som nämnden har utsett genomföra beslut om skyddat boende enligt 3 kap. eller om en omedelbar sådan insats enligt 4 kap.

8 § En begäran enligt 7 § får göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att de särskilda befogenheter som anges i 10 och 10 a §§ polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller
2. det annars finns synnerliga skäl.

9 § Den som begär hjälp enligt 7 § ska utan hinder av sekretess lämna Polismyndigheten de uppgifter om barnet eller närstående till barnet som behövs för planeringen och genomförandet av åtgärden.

Undantag från vissa bestämmelser i delgivningslagen

10 § Vid delgivning med en enskild i ett ärende eller mål enligt denna lag får 34–38 och 47–51 §§ delgivningslagen (2010:1932) inte tillämpas.

9 kap. Bestämmelser om överklagande

1 § Socialnämndens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol, när nämnden

1. har beslutat om att en insats enligt 3 kap. ska fortsätta eller att en sådan insats ska upphöra, eller
2. har beslutat att barnets vistelseort ska hållas hemlig för vårdnadshavaren som barnet inte är placerat tillsammans med eller beslutat i fråga om umgänge.

Andra beslut av nämnden enligt denna lag får inte överklagas.

2 § Förvaltningsrättens beslut enligt 4 kap. 6 § andra stycket får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2024.

2 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 36 kap. 5 § rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

36 kap.

5 §¹

Den som till följd av 15 kap. 1 eller 2 §, 16 kap. 1 § eller 18 kap. 5, 6 eller 7 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller någon bestämmelse, till vilken det hänvisas i något av dessa lagrum, inte får lämna en uppgift får inte höras som vittne om uppgiften utan att den myndighet, i vars verksamhet uppgiften har inhämtats, har gett sitt tillstånd.

Advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter, familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2001:453) och deras biträden samt auktoriserade patentombud och deras biträden såvitt avser patenträttsliga angelägenheter enligt 2 § 1 lagen (2010:1052) om auktorisation av patentombud, får höras som vittnen om något som i denna deras yrkesutövning anförtrots dem eller som de i samband därmed har erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån tystnadsplikten gäller samtycker till det. Medlare enligt denna balk, 6 kap. 18 a § föräldrabalken, lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder eller lagen (2011:860) om medling i vissa privaträttsliga tvister och deras biträden, får höras som vittnen om vad som anförtrots dem vid medlingen eller som de i samband därmed erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån tystnadsplikten gäller samtycker till det. Den som till följd av 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen inte får lämna uppgifter som avses där får höras som vittne om dem endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån sekretessen gäller samtycker till det.

Rättegångsombud, biträden eller försvarare får höras som vittnen om vad som anförtrots dem för uppdragets fullgörande endast om parten medger det.

Trots det som sägs i andra eller tredje stycket föreligger skyldighet att vittna för

1. advokater och deras biträden, dock inte försvarare, i mål angående brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år,

2. andra än försvarare och advokater samt deras biträden i mål angående brott som avses i 10 kap. 21 och 23 §§ offentlighets- och sekretesslagen, och

3. den som har uppgiftsskyldighet enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen i mål enligt 5 kap. 2 § eller 6 kap. 6, 13 eller 14 § samma lag *eller* enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

3. den som har uppgiftsskyldighet enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen i mål enligt 5 kap. 2 § eller 6 kap. 6, 13 eller 14 § samma lag, enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga *eller enligt lagen (0000:000)*

¹ Senaste lydelse 2021:532.

om placering av barn i skyddat boende.

Den som är präst inom ett trossamfund eller den som i ett sådant samfund har motsvarande ställning får inte höras som vittne om något som han eller hon har erfarit under bikt eller enskild själavård.

Den som har tystnadsplikt enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen får höras som vittne om förhållanden som tystnadsplikten avser endast i den mån det föreskrivs i 3 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen.

Om någon enligt det som sägs i denna paragraf inte får höras som vittne om ett visst förhållande, får vittnesförhör inte heller äga rum med den som under tystnadsplikt biträtt med tolkning eller översättning.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2024.

3 Förslag till lag om ändring i föräldrabalken

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 13 a § föräldrabalken¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

13 a §²

Står barnet under vårdnad av två vårdnadshavare och samtycker endast den ena till en åtgärd till stöd för barnet, får socialnämnden besluta att åtgärden får vidtas utan den andra vårdnadshavarens samtycke om det krävs med hänsyn till barnets bästa och åtgärden gäller

1. psykiatrisk eller psykologisk utredning eller behandling som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen (2017:30),

2. behandling i öppna former som ges med stöd av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453),

3. utseende av en kontaktperson eller en familj som avses i 3 kap. 6 b § första stycket socialtjänstlagen eller 3. utseende av en kontaktperson eller en familj som avses i 3 kap. 6 b § första stycket socialtjänstlagen, eller

4. en insats enligt 9 § 4, 5 eller 6 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Ett beslut enligt första stycket får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Beslut i frågor som avses i första stycket gäller omedelbart. Rätten får dock bestämma att dess beslut ska gälla först sedan det har vunnit laga kraft.

I lagen (0000:000) om placering av barn i skyddat boende finns bestämmelser om vårdnadshavares bestämmanderätt när ett barn har beviljats skyddat boende.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2024.

¹ Balken omtryckt 1995:974.

² Senaste lydelse 2017:32.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §²

En förvaltningsrätt är domför med en lagfaren domare ensam

1. vid åtgärder som endast avser måls beredande,
2. vid förhör med vittne eller sakkunnig som begärts av en annan förvaltningsrätt,
3. vid beslut som endast avser rättelse av felräkning, felskrivning eller annat uppenbart förbiseende, och
4. vid annat beslut som inte innefattar slutligt avgörande av mål.

Om det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsuttan rätt, är en förvaltningsrätt domför med en lagfaren domare ensam vid beslut som inte innefattar prövning av målet i sak.

Åtgärder som endast avser beredandet av ett mål och som inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna domare, får utföras av någon annan som har tillräcklig kunskap och erfarenhet och som är anställd vid en allmän förvaltningsdomstol, en allmän domstol eller en hyresnämnd. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om detta.

Vad som sägs i andra stycket gäller även vid avgörande i sak av

1. mål av enkel beskaffenhet, 2. mål om bevissäkring och betalningssäkring enligt skatteförfarandelagen (2011:1244), om besiktning enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152), om en uppgifts eller handlings undantagande från kontroll enligt skatteförfarandelagen eller någon annan skatteförfattning, 3. mål om omedelbart omhändertagande enligt 6 och 6 a §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, mål om vård vid en låsbar enhet enligt 15 b § samma lag, mål om avskildhet enligt 15 c § samma lag, mål om vård i enskildhet enligt 15 d § samma lag, mål om tillfälligt flyttningsförbud enligt 27 § samma lag, mål om tillfälligt utreseförbud enligt 31 d § samma lag, mål om omedelbart omhändertagande enligt 13 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, mål	3. mål om omedelbart omhändertagande enligt 6 och 6 a §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, mål om vård vid en låsbar enhet enligt 15 b § samma lag, mål om avskildhet enligt 15 c § samma lag, mål om vård i enskildhet enligt 15 d § samma lag, mål om tillfälligt flyttningsförbud enligt 27 § samma lag, mål om tillfälligt utreseförbud enligt 31 d § samma lag, <i>mål om omedelbar insats enligt 4 kap. 1 § lagen (0000:000) om placering av barn i skyddat boende</i>, mål om omedelbart omhändertagande

¹ Lagen omtryckt 1981:1323.

² Senaste lydelse 2020:350.

om vård i enskildhet enligt 34 a § samma lag, mål om avskildhet enligt 34 b § samma lag, mål om vård vid en låsbar enhet enligt 14 § lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård, mål om vård i enskildhet enligt 14 a § samma lag, mål om avskildhet enligt 17 § samma lag, mål om tillfällig isolering enligt 5 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:168), mål enligt 12 § första stycket och 33 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, mål enligt 18 § första stycket 3–5 och 9 när det gäller de fall då vården inte har förenats med särskild utskrivningsprövning eller 6 lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, mål om förvar och uppsikt enligt utlänningslagen (2005:716), mål enligt strafftidslagen (2018:1251), mål enligt fängelselagen (2010:610) och mål enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,

enligt 13 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, mål om vård i enskildhet enligt 34 a § samma lag, mål om avskildhet enligt 34 b § samma lag, mål om vård vid en låsbar enhet enligt 14 § lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård, mål om vård i enskildhet enligt 14 a § samma lag, mål om avskildhet enligt 17 § samma lag, mål om tillfällig isolering enligt 5 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:168), mål enligt 12 § första stycket och 33 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, mål enligt 18 § första stycket 3–5 och 9 när det gäller de fall då vården inte har förenats med särskild utskrivningsprövning eller 6 lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, mål om förvar och uppsikt enligt utlänningslagen (2005:716), mål enligt strafftidslagen (2018:1251), mål enligt fängelselagen (2010:610) och mål enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,

4. mål enligt folkbokföringsförfattningarna, mål om preliminär skatt eller om anstånd med att betala skatt eller avgifter enligt skatteförfattningarna,

5. mål enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner eller lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet,

6. mål som avser en fråga av betydelse för inkomstbeskattningen, dock endast om värdet av vad som yrkas i målet uppenbart inte överstiger hälften av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken,

7. mål enligt lagen (2004:629) om trängselskatt, och

8. mål enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem och lagen (2013:311) om valfrihetssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2024.

5 Förslag till lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481)

Härigenom föreskrivs att 9 § folkbokföringslagen (1991:481) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

En vistelse anses inte leda till ändrad bosättning om den föranleds enbart av

1. befattning som politiskt tillsatt tjänsteman eller uppdrag att biträda som politiskt sakkunnig inom Regeringskansliet,

2. tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt, eller

3. vård vid en institution för sjukvård, vård av unga, kriminalvård eller vård av missbrukare,

eller

4. vistelse i skyddat boende.

En person som regelmässigt tillbringar dygnsvilan endast på en fastighet där han eller hon med tillämpning av första stycket inte ska anses bosatt, anses bosatt på den fastighet som han eller hon med hänsyn till omständigheterna i övrigt kan anses ha sin starkaste anknytning till.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2024.

¹ Senaste lydelse 2013:380.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Härigenom föreskrivs att 16 d § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 d §¹

En kommun har ansvar enligt denna lag gentemot en person som till följd av ett beslut av kommunen är bosatt i en annan kommun i

1. familjehem, stödboende eller hem för vård eller boende enligt 6 kap. socialtjänstlagen (2001:453),

2. särskild boendeform för äldre människor enligt 5 kap. 5 § andra eller tredje stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2 socialtjänstlagen, eller

3. bostad med särskild service enligt 5 kap. 7 § tredje stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2 socialtjänstlagen.

En kommun har ansvar enligt denna lag även gentemot en person som till följd av ett beslut av kommunen vistas i en annan kommun i ett skyddat boende enligt 6 kap. socialtjänstlagen.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2024.

¹ Senaste lydelse 2018:1723.

7 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2001:453)

dels att 2 a kap. 4 §, 3 kap. 2 §, 5 kap. 1 d §, 6 kap. 2, 4 och 7–8 §§, 7 kap. 1 och 3 a §§, 8 kap. 1 §, 10 kap. 4 och 6 §§, 11 kap. 3, 3 a och 4 b §§ och 12 kap. 2 och 10 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 1 kap. 4 § och 6 kap. 1 a och 6 d §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §

Bestämmelser om skyddat boende för barn när samtycke saknas från en av vårdnadshavarna finns i lagen (0000:000) om placering av barn i skyddat boende.

2 a kap.

4 §¹

En kommun behåller ansvaret för stöd och hjälp åt en enskild som till följd av ett beslut av kommunen vistas i en annan kommun i

1. familjehem enligt 6 kap. denna lag eller 9 § 8 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,

2. hem för vård eller boende eller i stödboende enligt 6 kap., 2. hem för vård eller boende, i skyddat boende eller i stödboende enligt 6 kap.,

3. särskild boendeform för äldre människor enligt 5 kap. 5 § andra eller tredje stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2,

4. bostad med särskild service enligt 5 kap. 7 § tredje stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2,

5. bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad enligt 9 § 8 eller 9 lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller

6. annat boende, om det inte är klarlagt vilken kommun som är den enskildes bosättningskommun.

3 kap.

2 §²

Socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen ska bygga på nämndens sociala erfarenheter och särskilt syfta till att påverka utformningen av nya och äldre bostadsområden i kommunen. Nämnden ska också verka för att offentliga lokaler och allmänna kommunikationer utformas så att de blir lätt tillgängliga för alla.

Socialnämnden ska även i övrigt ta initiativ till och bevaka att Socialnämnden ska även i övrigt ta initiativ till och bevaka att

¹ Senaste lydelse 2018:1724.

² Senaste lydelse 2015:982.

åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för barn och unga, äldre och andra grupper som har behov av samhällets särskilda stöd. Socialnämnden ska i sin verksamhet främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning.

åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för barn och unga, *för äldre, för dem som utsatts för våld eller andra övergrepp av en närstående* och *för* andra grupper som har behov av samhällets särskilda stöd. Socialnämnden ska i sin verksamhet främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning.

5 kap.

1 d §³

Kommunen ska ingå en överenskommelse med regionen om ett samarbete i fråga om barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet. Om det är möjligt bör organisationer som företräder dessa barn och unga eller deras närstående ges möjlighet att lämna synpunkter på innehållet i överenskommelsen.

Kommunen ska ingå en överenskommelse med regionen om ett samarbete i fråga om barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet *eller som är placerade i ett skyddat boende*. Om det är möjligt bör organisationer som företräder dessa barn och unga eller deras närstående ges möjlighet att lämna synpunkter på innehållet i överenskommelsen.

6 kap.

1 a §

Socialnämnden ska sörja för att den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp kan tas emot i ett skyddat boende.

2 §⁴

Varje kommun ansvarar för att det finns tillgång till familjehem, hem för vård eller boende *och* stödboenden. Enligt 3 § ska dock behovet av vissa hem tillgodoses av staten.

Varje kommun ansvarar för att det finns tillgång till familjehem, hem för vård eller boende, stödboenden *och skyddade boenden*. Enligt 3 § ska dock behovet av vissa hem tillgodoses av staten.

4 §⁵

Vård i familjehem, hem för vård eller boende *och* stödboende ska bedrivas i samråd med social-

Vård i familjehem, hem för vård eller boende, stödboende *och skyddat boende* ska bedrivas i samråd med socialnämnden. Detta

³ Senaste lydelse 2019:909.

⁴ Senaste lydelse 2015:982.

⁵ Senaste lydelse 2015:982.

nämnden. Detta gäller även sådana hem som avses i 3 §.

gäller även sådana hem som avses i 3 §.

6 d §

Socialnämnden får bevilja ett barn sådant skyddat boende som avses i 1 a § endast om barnet placeras där tillsammans med en vårdnadshavare som är myndig och som också beviljas insatsen.

Bestämmelser om skyddat boende när samtycke saknas från en av vårdnadshavarna finns i lagen (0000:000) om placering av barn i skyddat boende.

7 §⁶

Socialnämnden ska i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, annat enskilt hem, stödboende eller hem för vård eller boende

Socialnämnden ska i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, annat enskilt hem, stödboende, *skyddat boende* eller hem för vård eller boende

1. medverka till att de får god vård och fostran och i övrigt gynnsamma uppväxtförhållanden,

2. verka för att de får lämplig utbildning,

3. verka för att de får den hälso- och sjukvård som de behöver,

3. verka för att de får den hälso- och sjukvård som de behöver, *och*

4. lämna vårdnadshavarna och föräldrarna råd, stöd och annan hjälp som de behöver.

7 a §⁷

Socialnämnden ska i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, stödboende eller hem för vård eller boende lämna dem som vårdar sådana barn råd, stöd och annan hjälp som de behöver.

Socialnämnden ska i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, stödboende, *skyddat boende* eller hem för vård eller boende lämna dem som vårdar sådana barn råd, stöd och annan hjälp som de behöver.

7 b §⁸

Socialnämnden ska noga följa vården av de barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem, stödboende eller hem för vård eller boende främst genom

Socialnämnden ska noga följa vården av de barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem, stödboende, *skyddat boende* eller hem för vård eller boende främst genom

⁶ Senaste lydelse 2015:982.

⁷ Senaste lydelse 2015:982.

⁸ Senaste lydelse 2015:982.

1. regelbundna personliga besök i det hem där barnet eller den unge vistas, 2. enskilda samtal med barnet eller den unge, 3. samtal med den eller dem som tagit emot barnet eller den unge i sitt hem, och 4. samtal med vårdnadshavarna.	1. regelbundna personliga besök i det hem <i>eller boende</i> där barnet eller den unge vistas, 3. samtal med den eller dem som tagit emot barnet eller den unge i sitt hem <i>eller på boendet</i>, och

Socialnämnden ska särskilt uppmärksamma barnets eller den unges hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående.

7 c §⁹

När vård ges i ett familjehem, stöd-boende eller hem för vård eller boende, ska det finnas en av socialnämnden särskilt utsedd socialsekreterare som ansvarar för kontakterna med barnet eller den unge.

Socialsekreteraren ska besöka barnet eller den unge regelbundet i den omfattning som är lämplig utifrån barnets eller den unges behov och önskemål.

När vård ges i ett familjehem, stöd-boende, *skyddat boende* eller hem för vård eller boende, ska det finnas en av socialnämnden särskilt utsedd socialsekreterare som ansvarar för kontakterna med barnet eller den unge.

8 §¹⁰

Vårdas ett barn med stöd av denna lag i ett annat hem än det egna, ska socialnämnden minst en gång var sjätte månad överväga om vården fortfarande behövs och hur vården bör inriktas och utformas.

Detsamma gäller när ett barn har beviljats skyddat boende enligt denna lag.

7 kap.

1 §¹¹

Ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ får inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg yrkesmässigt bedriva

1. verksamhet i form av stöd-boende eller hem för vård eller boende enligt 6 kap., 2. verksamhet i form av boenden som motsvarar dem som avses i 5 kap. 5 § andra och tredje styckena eller 5 kap. 7 § tredje stycket, 3. verksamhet i form av hem för viss annan heldygnsvård, 4. verksamhet i form av hem eller öppen verksamhet för vård under en begränsad del av dygnet, oavsett var verksamheten bedrivs,	1. verksamhet i form av stöd-boende, <i>skyddat boende</i> eller hem för vård eller boende enligt 6 kap.,

⁹ Senaste lydelse 2015:982.

¹⁰ Senaste lydelse 2022:665.

¹¹ Senaste lydelse 2019:909.

5. verksamhet som har till uppgift att till socialnämnden föreslå familjehem och jourhem till barn samt som lämnar stöd och handledning till sådana hem som tar emot barn, eller

6. hemtjänst.

Kommun och region som driver verksamhet som avses i första stycket 1–4 och 6 ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg innan verksamheten påbörjas.

Kommuner och regioner som bedriver verksamhet som avses i första stycket 1–4 och 6 ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg innan verksamheten påbörjas.

3 a §¹²

Handlingar i en personakt i enskild verksamhet som avser barn som har placerats eller tagits emot i ett hem för vård eller boende, stödboende eller sådant boende som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket ska överlämnas för bevarande till den socialnämnd som beslutat om insatsen, när gallringsskyldigheten enligt 3 § första stycket inträder.

Handlingar i en personakt i enskild verksamhet som avser barn som har placerats eller tagits emot i ett hem för vård eller boende, stödboende, *skyddat boende* eller sådant boende som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket ska överlämnas för bevarande till den socialnämnd som beslutat om insatsen, när gallringsskyldigheten enligt 3 § första stycket inträder.

När gallringsskyldigheten enligt 3 § första stycket inträder ska handlingar i enskild verksamhet, av hänsyn till forskningens behov, i ett representativt urval av kommuner och i övriga kommuner i fråga om ett representativt urval av personer överlämnas för bevarande till den socialnämnd som beslutat om insatsen.

8 kap.

1 §

Stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär medför inte kostnadsansvar för den enskilde vårdtagaren. Kommunen får dock, utom *beträffande* barn, ta ut ersättning för uppehållet av den som på grund av missbruk av alkohol, narkotika eller därmed jämförbara medel får vård eller behandling i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem. Regeringen meddelar föreskrifter om den högsta ersättning som får tas ut för varje dag. För andra stöd- och hjälpinsatser får kommunen ta ut skälig ersättning.

Stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär medför inte kostnadsansvar för den enskilde vårdtagaren. Kommunen får dock, utom *i fråga om* barn, ta ut ersättning för uppehållet av den som på grund av missbruk av alkohol, narkotika eller därmed jämförbara medel får vård eller behandling i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem. Regeringen meddelar föreskrifter om den högsta ersättning som får tas ut för varje dag. För andra stöd- och hjälpinsatser får kommunen ta ut skälig ersättning.

Om ett barn genom socialnämndens försorg får vård i ett

Om ett barn genom socialnämndens försorg får vård i ett

¹² Senaste lydelse 2015:982.

annat hem än det egna, är föräldrarna skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader enligt grunder som regeringen föreskriver. Socialnämnden får i sådana fall *uppbära* underhållsbidrag som avser barnet.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte i fråga om tjänster för vilka avgift har bestämts enligt 2 §.

annat hem än det egna, är föräldrarna skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader enligt grunder som regeringen föreskriver. Socialnämnden får i sådana fall *ta emot* underhållsbidrag som avser barnet.

Bestämmelserna i andra stycket gäller inte i fråga om barn som är placerade i skyddat boende med stöd av denna lag eller lagen (0000:000) om placering av barn i skyddat boende.

10 kap.

4 §¹³

Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får ges endast åt en särskild avdelning som består av ledamöter eller ersättare i nämnden i ärenden som är en uppgift för nämnden enligt 6 kap. 6, 8–8 b och 11 a–13 §§ denna lag, 4, 6 och 6 a §§, 11 § första och andra styckena, 13, 13 b och 13 c §§, 14 § tredje stycket, 21, 22, 24, 26, 27, 31 b, 31 d, 31 i, 32 a, 32 b och 43 §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga samt 11 och 13 §§ lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får ges endast åt en särskild avdelning som består av ledamöter eller ersättare i nämnden i ärenden som är en uppgift för nämnden enligt 6 kap. 6, 8–8 b och 11 a–13 §§ denna lag, 4, 6 och 6 a §§, 11 § första och andra styckena, 13, 13 b och 13 c §§, 14 § tredje stycket, 21, 22, 24, 26, 27, 31 b, 31 d, 31 i, 32 a, 32 b och 43 §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, 3 kap. 3 §, 4 kap. 1 §, 5 kap. 1, 3 och 6 §§, 7 kap. 1 § och 8 kap. 7 § lagen (0000:000) om placering av barn i skyddat boende samt 11 och 13 §§ lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

Första stycket gäller även i ärenden enligt 6 kap. 14 § om samtycke vägras och beslut enligt 9 kap. 3 § om att föra talan om återkrav enligt 9 kap. 1 §.

6 §

Bestämmelser om rätt att i vissa fall fatta beslut i socialnämndens ställe finns i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

Bestämmelser om rätt att i vissa fall fatta beslut i socialnämndens ställe finns i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, *lagen (0000:000) om placering av barn i skyddat boende*

¹³ Senaste lydelse 2022:665.

och lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

11 kap.

3 §¹⁴

När någon behöver vårdas i ett hem för vård eller boende, stödboende eller familjehem ska en plan upprättas för den vård som socialnämnden avser att anordna (vårdplan).

En vårdplan som gäller ett barn ska revideras senast när barnet har varit placerat i två år. Vårdplanen ska vid denna tidpunkt, om det inte möter särskilda hinder, särskilt avse barnets långsiktiga boende. Därefter ska vårdplanen revideras vid behov.

För barn och unga som vårdas i ett hem för vård eller boende, stödboende eller familjehem ska en plan upprättas över hur vården ska genomföras (genomförandeplan).

Vård- och genomförandeplanen ska även uppta åtgärder och insatser som andra huvudmän har ansvar för.

När någon behöver vårdas i ett hem för vård eller boende, stödboende, *skyddat boende* eller familjehem ska en plan upprättas för den vård som socialnämnden avser att anordna (vårdplan).

För barn och unga som vårdas i ett hem för vård eller boende, stödboende, *skyddat boende* eller familjehem ska en plan upprättas över hur vården ska genomföras (genomförandeplan).

En vårdplan och en genomförandeplan ska även uppta åtgärder och insatser som andra huvudmän har ansvar för.

3 a §¹⁵

Socialnämnden ska, om det inte är obehövt, underrätta regionen om att ett barn eller en ung person i åldern 18–20 år, i anslutning till att vård utanför det egna hemmet inleds, ska erbjudas en sådan hälsoundersökning som avses i lagen (2017:209) om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet.

Detsamma gäller i anslutning till att en placering av ett barn eller en ung person i åldern 18–20 år i ett skyddat boende inleds.

4 b §¹⁶

Socialnämnden får besluta om uppföljning av ett barns situation efter det att en placering med stöd av denna lag i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende har upphört.

Socialnämnden får besluta om uppföljning av ett barns situation efter det att en placering med stöd av denna lag i ett familjehem, *ett skyddat boende* eller i ett hem för vård eller boende har upphört. *Detsamma gäller när en placering som beslutats med stöd av lagen*

¹⁴ Senaste lydelse 2020:1260.

¹⁵ Senaste lydelse 2019:909.

¹⁶ Senaste lydelse 2022:665.

(0000:000) om placering av barn i skyddat boende har upphört.

En sådan uppföljning får ske om barnet, utan att förhållanden som avses i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga föreligger, bedöms vara i särskilt behov av nämndens stöd eller skydd men samtycke till sådan åtgärd saknas.

Bestämmelser om uppföljning när vård enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga upphör finns i 21 b och 21 c §§ den lagen.

12 kap.

2 §¹⁷

Följande handlingar får inte gallras med stöd av bestämmelserna i 1 § första stycket:

1. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med utredning om faderskap eller föräldraskap enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken,

2. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med utredning om adoption,

3. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med att ett barn har placerats eller tagits emot i ett hem för vård eller boende, familjehem, stödboende, sådant boende som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket eller annat enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om barnet.

3. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med att ett barn har placerats eller tagits emot i ett hem för vård eller boende, familjehem, stödboende, *skyddat boende*, sådant boende som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket eller annat enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om barnet.

Avtal enligt 6 kap. 6 §, 14 a § andra stycket eller 15 a § tredje stycket föräldrabalken som godkänts av socialnämnden får inte gallras förrän barnet fyllt arton år.

Handlingar ska vidare undantas från gallring enligt bestämmelserna i 1 § av hänsyn till forskningens behov i ett representativt urval av kommuner och i övriga kommuner beträffande ett representativt urval av personer.

10 §¹⁸

Av 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) framgår att socialnämnden utan hinder av sekretess kan polisanmäla brott som hindrar nämndens verksamhet. Av 10 kap. 21–23 §§ samma lag följer att sekretess även i vissa andra fall inte hindrar att uppgifter som angår misstanke om brott lämnas till en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller annan myndighet som har till uppgift att ingripa mot brottet.

Detsamma gäller enligt 10 kap. 19 § samma lag uppgifter som behövs för att förhindra ett förestående eller avbryta ett pågående brott som avses i den paragrafen. Av 10 kap. 18 a § samma lag framgår att sekretess inte heller hindrar att en uppgift som rör en enskild som inte har fyllt tjuugoett år lämnas till Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen i brottsföre-

¹⁷ Senaste lydelse 2015:982.

¹⁸ Senaste lydelse 2021:645.

byggande syfte under vissa angivna förutsättningar. Av 10 kap. 18 b § samma lag framgår att sekretess inte heller hindrar att en uppgift som rör en enskild lämnas till Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen i syfte att förebygga terroristbrottslighet under vissa angivna förutsättningar. Av 10 kap. 18 c § samma lag framgår dessutom att sekretess inte heller hindrar att en uppgift som rör en enskild eller en närstående till den enskilde lämnas till Polismyndigheten i syfte att förebygga våld eller andra övergrepp mot en närstående under vissa angivna förutsättningar.

Från socialtjänsten ska utan hinder av sekretess lämnas

1. uppgifter om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende, stödboende eller familjehem, om uppgifterna för särskilt fall begärs av en domstol, en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket,	1. uppgifter om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende, <i>skyddat boende</i>, stödboende eller familjehem, om uppgifterna för särskilt fall begärs av en domstol, en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket,
2. uppgifter som behövs i ett ärende hos Skatteverket om skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481), och	
3. uppgifter om en studerande som behövs för prövning av ett ärende om att avskilja denne från högskoleutbildning eller polisprogrammet.	

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2024.
 2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ärenden och mål om tillsyn som har inletts före ikraftträdandet.
 3. Ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ som före ikraftträdandet påbörjat verksamhet i form av sådant skyddat boende som avses i 7 kap. 1 § första stycket 1, ska senast den 1 augusti 2024 ansöka om tillstånd enligt denna lag för att få fortsätta bedriva verksamheten. Påbörjad verksamhet utan tillstånd får fortsätta endast fram till dess att ett slutligt beslut i tillståndsärendet fått laga kraft.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

I denna lag avses med socialtjänst

1. verksamhet enligt lagstiftningen om socialtjänst *och* den särskilda lagstiftningen om vård utan samtycke av unga eller av missbrukare,

1. verksamhet enligt lagstiftningen om socialtjänst, den särskilda lagstiftningen om vård utan samtycke av unga eller av missbrukare *och den särskilda lagstiftningen om insatser för barn i form av skyddat boende,*

2. verksamhet som i annat fall enligt lag handhas av socialnämnd,

3. verksamhet som i övrigt bedrivs av Statens institutionsstyrelse,

4. verksamhet hos kommunal invandrarbyrå,

5. verksamhet enligt lagstiftning om stöd och service till vissa funktionshindrade,

6. handläggning av ärenden om bistånd som lämnas av socialnämnd enligt lagstiftning om mottagande av asylsökande m.fl.,

8. handläggning av ärenden om tillstånd till parkering för rörelsehindrade, och

9. verksamhet enligt lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall.

Med socialtjänst avses även tillsyn, uppföljning, utvärdering, kvalitets-säkring och administration av verksamhet som avses i första stycket 1–9.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2024.

¹ Senaste lydelse 2018:1376.

9 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn

Härigenom föreskrivs att 1–4 §§ lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Hem för vård eller boende *eller* stödboenden enligt 6 kap. socialtjänstlagen (2001:453) som tar emot barn får inte anställa någon om inte kontroll gjorts av register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister och lagen (1998:621) om misstankeregister avseende honom eller henne. Detsamma ska gälla den som, utan att det innebär anställning, erbjuds uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande vid ett sådant hem under omständigheter liknande dem som förekommer vid en anställning inom verksamheten.

Den som erbjuds en anställning, uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande vid ett sådant hem för vård eller boende *eller* ett sådant stödboende som sägs i första stycket, ska till den som erbjuder anställningen lämna utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret.

Skyldigheten att lämna utdrag ur register gäller dock inte om den som erbjuder anställningen, uppdraget, praktiktjänstgöringen eller liknande själv inhämtar utdraget.

Utdraget ska vara högst sex månader gammalt. I lagen om belastningsregister och lagen om misstankeregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om innehållet i sådana utdrag.

Hem för vård eller boende, stödboenden *eller skyddade boenden* enligt 6 kap. socialtjänstlagen (2001:453) som tar emot barn får inte anställa någon om inte kontroll gjorts av register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister och lagen (1998:621) om misstankeregister avseende honom eller henne. Detsamma ska gälla den som, utan att det innebär anställning, erbjuds uppdrag, praktiktjänstgöring, *volontärarbete* eller liknande vid ett sådant hem under omständigheter liknande dem som förekommer vid en anställning inom verksamheten.

Den som erbjuds en anställning, uppdrag, praktiktjänstgöring, *volontärarbete* eller liknande vid ett sådant hem för vård eller boende, ett sådant stödboende *eller ett sådant skyddat boende* som sägs i första stycket, ska till den som erbjuder anställningen lämna utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret.

Skyldigheten att lämna utdrag ur register gäller dock inte om den som erbjuder anställningen, uppdraget, praktiktjänstgöringen, *volontärarbetet* eller liknande själv inhämtar utdraget.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2015:986.

² Senaste lydelse 2015:986.

2 §

Trots bestämmelsen i 1 § får den som inom sex månader erbjuds en förnyad anställning hos samma arbetsgivare eller en förnyad möjlighet att på annat sätt delta i verksamheten anställas, anlitas eller erbjudas arbete, uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande utan att en registerkontroll enligt 1 § första stycket utförs. I sådana fall behöver den enskilde inte heller lämna registerutdrag enligt 1 § andra stycket.

Trots bestämmelsen i 1 § får den som inom sex månader erbjuds en förnyad anställning hos samma arbetsgivare eller en förnyad möjlighet att på annat sätt delta i verksamheten anställas, anlitas eller erbjudas arbete, uppdrag, praktiktjänstgöring, *volontärarbete* eller liknande utan att en registerkontroll enligt 1 § första stycket utförs. I sådana fall behöver den enskilde inte heller lämna registerutdrag enligt 1 § andra stycket.

3 §

På begäran av den som lämnat ett registerutdrag *skall* det återlämnas i original. *Utdrag* eller kopia *därav skall dock avseende den som erhåller anställning, uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande* bevaras under minst två år från det anställningen, uppdraget, praktiktjänstgöringen eller liknande påbörjades.

På begäran av den som lämnat ett registerutdrag *ska* det återlämnas i original. *Ett utdrag eller en kopia av registerutdraget ska dock* bevaras under minst två år från det *att* anställningen, uppdraget, praktiktjänstgöringen, *volontärarbetet* eller liknande påbörjades.

4 §³

I 13 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453) finns bestämmelser om förbud att driva stödboende eller hem för vård eller boende på grund av underlåtenhet att göra registerkontroll enligt 1 §.

I 13 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453) finns bestämmelser om förbud att driva stödboende, *skyddat boende* eller hem för vård eller boende på grund av underlåtenhet att göra registerkontroll enligt 1 §.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2024.

³ Senaste lydelse 2015:986.

10 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att 26 kap. 1, 2, 7 och 15 §§ och 35 kap. 20 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 26 kap. 14 b–14 d §§, och närmast före 26 kap. 14 b och 14 d §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 kap.

1 §¹

Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Med socialtjänst förstås i denna lag

1. verksamhet enligt lagstiftningen om socialtjänst,	2. verksamhet enligt den särskilda lagstiftningen om vård av unga och av missbrukare utan samtycke, och
	2. verksamhet enligt den särskilda lagstiftningen om insatser för barn i form av skyddat boende, och

3. verksamhet som i annat fall enligt lag handhas av socialnämnd eller av Statens institutionsstyrelse.

Till socialtjänst räknas också

1. verksamhet hos annan myndighet som innefattar omprövning av socialnämnds beslut eller särskild tillsyn över nämndens verksamhet, och
2. verksamhet hos kommunal invandrarbyrå.

Med socialtjänst jämställs

1. ärenden om bistånd åt asylsökande och andra utlänningar,
2. ärenden om tillstånd till parkering för rörelsehindrade,
3. ärenden hos patientnämnd om allmän omvårdnad, och
4. verksamhet enligt lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Sekretessen gäller inte om annat följer av 5, 6 eller 7 §.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

2 §

Sekretessen enligt 1 § som gäller för uppgift om en underårigs vistelseort gäller också i förhållande till *den underåriges föräldrar* eller annan vårdnadshavare, om den underåriga har omhändertagits eller vårdas enligt

Sekretessen enligt 1 § som gäller för uppgift om en underårigs vistelseort gäller också i förhållande till *en förälder* eller *en annan vårdnadshavare till den underåriga*, om den underåriga har

¹ Senaste lydelse 2017:377.

den särskilda lagstiftningen om vård av unga utan samtycke och det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med omhändertagandet eller vården.

1. omhändertagits eller vårdas enligt den särskilda lagstiftningen om vård av unga utan samtycke och det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med omhändertagandet eller vården, *eller*

2. beviljats skyddat boende eller en omedelbar sådan insats med stöd av lagen (0000:000) om placering av barn i skyddat boende och det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med insatsen.

7 §²

Sekretessen enligt 1 § gäller inte

1. beslut om omhändertagande av en enskild,
2. beslut om vård utan samtycke,
3. beslut om att bevilja ett barn skyddat boende eller en omedelbar sådan insats med samtycke från endast en av vårdnadshavarna,
3. beslut om slutna ungdomsvård,
4. beslut om slutna ungdomsvård,
4. beslut i ärende om klagomål mot kommunal hälso- och sjukvård eller dess personal, eller
5. beslut i ärende enligt 8 kap. patientsäkerhetslagen (2010:659).
5. beslut i ärende om klagomål mot kommunal hälso- och sjukvård eller dess personal, eller
6. beslut i ärende enligt 8 kap. patientsäkerhetslagen (2010:659).

Sekretessen enligt 1 och 4 §§ gäller inte beslut i fråga om omhändertagande eller återlämnande av personakt.

Skyddade boenden

Adressuppgifter

14 b §

Sekretess gäller hos Inspektionen för vård och omsorg för uppgift om adress till ett skyddat boende enligt 6 kap. 1 a § socialtjänstlagen (2001:453), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att syftet med verksamheten skadas. Detsamma gäller för uppgift om adress till ett sådant hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § första stycket 2 samma lag som bedriver verksamhet som motsvarar skyddat boende.

² Senaste lydelse 2010:679.

Sekretess enligt första stycket gäller även för uppgift om beteckning på fastighet där verksamhet bedrivs i form av sådana boenden som avses i första stycket. Sekretess gäller också för uppgift om tomträtt i fastighet där sådan verksamhet bedrivs.

Sekretessen enligt första och andra styckena gäller även den som ansökt om tillstånd enligt 7 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen men ännu inte beviljats tillstånd, samt sådan verksamhet som anmälts av en kommun eller region enligt 7 kap. 1 § andra stycket samma lag.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

14 c §

Sekretess gäller hos en kommun eller region för uppgift om adress till ett skyddat boende enligt 6 kap. 1 a § socialtjänstlagen (2001:453), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att syftet med verksamheten skadas. Detsamma gäller för uppgift om adress till ett sådant hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § första stycket 2 samma lag som bedriver verksamhet som motsvarar skyddat boende.

Sekretess enligt första stycket gäller även för uppgift om beteckning på fastighet där verksamhet bedrivs i form av sådana boenden som avses i första stycket. Sekretess gäller också för uppgift om tomträtt i fastighet där sådan verksamhet bedrivs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Sekretessbrytande bestämmelse

14 d §

Sekretessen enligt 14 c § hindrar inte att en uppgift lämnas från en kommunal nämnd eller en region till en socialnämnd, om uppgiften kan antas ha betydelse vid

socialnämndens beslut om placering av en enskild i sådana boenden som avses i 14 c § första stycket.

15 §³

Den tystnadsplikt som följer av 1 a, 5, 13 och 14 a §§ inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Den tystnadsplikt som följer av 1, 3, 4, 6 och 10 a §§ inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter, när det är fråga om uppgift om annat än verkställigheten av beslut om omhändertagande, beslut om vård utan samtycke eller beslut om sluten ungdomsvård.

Den tystnadsplikt som följer av 1 a, 5, 13, och 14 a–14 c §§ inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Den tystnadsplikt som följer av 1, 3, 4, 6 och 10 a §§ inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter, när det är fråga om uppgift om annat än verkställigheten av beslut om omhändertagande, beslut om vård utan samtycke, *beslut om skyddat boende för ett barn eller en omedelbar sådan insats med samtycke från endast en av vårdnadshavarna*, eller beslut om sluten ungdomsvård.

35 kap.20 §⁴

Sekretess gäller hos Polismyndigheten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider men om uppgiften röjs och uppgiften hänför sig till

1. verksamhet som enbart innefattar hjälp eller annat bistånd åt enskild,
2. ärende om omhändertagande eller handräckning enligt lagstiftningen om psykiatrisk tvångsvård eller rättspsykiatrisk vård eller om vård av missbrukare utan samtycke inom socialtjänsten,
3. ärende om handräckning enligt lagstiftningen om omsorger om psykiskt utvecklingsstörda, vård av unga utan samtycke inom socialtjänsten eller *enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård*,
3. ärende om handräckning enligt
 - a) lagstiftningen om omsorger om psykiskt utvecklingsstörda, vård av unga utan samtycke inom socialtjänsten *eller insatser för barn i form av skyddat boende med samtycke för endast en av vårdnadshavarna*, eller
 - b) lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård,
4. ärende som avses i 21 kap. föräldrabalken, eller

³ Senaste lydelse 2022:916.

⁴ Senaste lydelse 2014:633.

5. verksamhet som innefattar handräckning enligt smittskyddslagstiftningen eller annat bistånd åt smittskyddsläkare.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2024.

11 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)

dels att 9 kap. 13, 15 c och 16 §§, 10 kap. 25 och 33 §§, 11 kap. 25 och 32 §§, 16 kap. 43, 49 och 49 a §§, 17 kap. 1, 19 och 21 a §§, 18 kap. 31 § och 19 kap. 1, 35, 40 a, 42 och 42 a §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 17 kap. 15 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

13 §

Ett barn har rätt att bli mottaget i förskoleklass med offentlig huvudman i en annan kommun än den som ska svara för barnets utbildning, om barnet med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens förskoleklass. Innan kommunen fattar beslut om att för visst läsår ta emot ett sådant barn, ska den inhämta yttrande från barnets hemkommun.

Ett barn som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § samma lag har rätt att bli mottaget i en förskoleklass i den kommun där barnet vistas, trots att en annan kommun är den som ska svara för barnets utbildning.

Efter önskemål av barnets vårdnadshavare får en kommun även i annat fall i sin förskoleklass ta emot ett barn från en annan kommun.

15 c §¹

En elev som med stöd av 13 § första stycket går i en annan kommuns förskoleklass och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemmahörande i kommunen.

En elev som med stöd av 13 § första stycket går i en annan kommuns förskoleklass och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemmahörande i kommunen. *Detsamma gäller för en elev som går i en annan kommuns förskoleklass på grund av att eleven har placerats i ett sådant skyddat*

¹ Senaste lydelse 2017:1115.

boende som avses i 6 kap. 1 a § socialtjänstlagen (2001:453).

Den kommun som anordnar utbildningen ansvarar för att skolskjuts anordnas enligt första stycket. Kommunens kostnader för detta ska ersättas av elevens hemkommun.

16 §

En kommun som i sin förskoleklass har en elev från en annan kommun ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av elevens hemkommun, om elevens skolgång grundar sig på 13 § första stycket.

Även i de fall som avses i 13 § andra stycket ska hemkommunen betala ersättning till den mottagande kommunen. Om kommunerna i ett sådant fall inte kommer överens om annat, ska ersättningen bestämmas med hänsyn till kommunens åtagande och elevens behov efter samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till sin egen förskoleklass. Har en elev ett omfattande behov av särskilt stöd, behöver hemkommunen inte lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

En kommun som i sin förskoleklass har en elev från en annan kommun ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av elevens hemkommun, om elevens skolgång grundar sig på 13 § första och andra styckena.

Även i de fall som avses i 13 § tredje stycket ska hemkommunen betala ersättning till den mottagande kommunen. Om kommunerna i ett sådant fall inte kommer överens om annat, ska ersättningen bestämmas med hänsyn till kommunens åtagande och elevens behov efter samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till sin egen förskoleklass. Har en elev ett omfattande behov av särskilt stöd, behöver hemkommunen inte lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

10 kap.

25 §²

En elev har rätt att bli mottagen i en grundskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens grundskola. Innan kommunen fattar beslut om att för ett visst läsår ta emot en sådan elev ska den inhämta yttrande från elevens hemkommun.

En elev som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) och som är beläget i en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning har rätt

En elev som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § samma lag har rätt att bli mottagen i en grundskola i den

² Senaste lydelse 2015:176.

att bli mottagen i en grundskola i den kommun där eleven vistas. kommun där eleven vistas, *trots att en annan kommun är den som ska svara för elevens utbildning.*

33 §

En elev som med stöd av 25 § går i en annan kommuns grundskola och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemmahörande i kommunen.

En elev som med stöd av 25 § går i en annan kommuns grundskola och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemmahörande i kommunen. *Detsamma gäller för en elev som går i en annan kommuns grundskola på grund av att eleven har placerats i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § socialtjänstlagen (2001:453).*

Den kommun som anordnar utbildningen ska ombesörja att skolskjuts anordnas enligt första stycket. Kommunens kostnader för detta ska ersättas av elevens hemkommun.

11 kap.

25 §³

En elev har rätt att bli mottagen i en anpassad grundskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens anpassade grundskola. Innan kommunen fattar beslut om att för ett visst läsår ta emot en sådan elev, ska den inhämta yttrande från elevens hemkommun.

En elev som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) och som är beläget i en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning har rätt att bli mottagen i en anpassad grundskola i den kommun där eleven vistas.

En elev som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § samma lag har rätt att bli mottagen i en anpassad grundskola i den kommun där eleven vistas, *trots att en annan kommun är den som ska svara för elevens utbildning.*

³ Senaste lydelse 2022:1315.

32 §⁴

En elev som med stöd av 25 § går i en annan kommuns anpassade grundskola och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemmahörande i kommunen.

En elev som med stöd av 25 § går i en annan kommuns anpassade grundskola och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemmahörande i kommunen. *Detsamma gäller för en elev som går i en annan kommuns anpassade grundskola på grund av att eleven har placerats i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § socialtjänstlagen (2001:453).*

Den kommun som anordnar utbildningen ska ombesörja att skolskjuts anordnas enligt första stycket. Kommunens kostnader för detta ska ersättas av elevens hemkommun.

16 kap.43 §⁵

Av de behöriga sökande till ett nationellt program eller till en sådan nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar första läsåret ska huvudmannen i första hand ta emot dem som är hemmahörande i kommunen eller inom samverkansområdet för utbildningen.

En elev som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) ska vid beslut om mottagande enligt första stycket jämföras med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

En elev ska vid beslut om mottagande enligt första stycket jämföras med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, om eleven vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § samma lag.

49 §⁶

En elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter flyttar från kommunen eller samverkansområdet för

⁴ Senaste lydelse 2022:1315.

⁵ Senaste lydelse 2015:176.

⁶ Senaste lydelse 2019:947.

utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen, om den nya hemkommunen erbjuder sådan utbildning.

Erbjuder den nya hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen.

En elev som *med anledning av placering* i ett hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen i den kommun där hemmet för vård eller boende är beläget, om kommunen erbjuder sådan utbildning. Om den inte erbjuder den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen, om detta inte hindrar eleven från att vistas i hemmet för vård eller boende.

En elev som *har placerats* i ett hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) *eller i ett skyddat boende enligt 6 kap. 1 a § samma lag, och därför* flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen i den kommun där hemmet för vård eller boende *eller det skyddade boendet* är beläget, om kommunen erbjuder sådan utbildning. Om den inte erbjuder den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen, om detta inte hindrar eleven från att vistas i hemmet för vård eller boende *eller i det skyddade boendet*.

49 a §⁷

En elev som har *påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter placeras* i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) och som är beläget i en annan kommun än hemkommunen eller samverkansområdet för utbildningen har rätt att i hemkommunen fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen när eleven efter placeringen återvänder till hemkommunen, om den erbjuder sådan utbildning. Detsamma gäller den elev som har påbörjat ett nationellt

En elev som har *placerats i ett hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett skyddat boende enligt 6 kap. 1 a § samma lag och som efter placeringen återvänder till sin hemkommun* har rätt att fullfölja en påbörjad utbildning på ett nationellt program eller en nationell inriktning i hemkommunen, om den erbjuder sådan utbildning. Detta gäller oavsett om utbildningen påbörjades i hemkommunen eller samverkansområdet före placeringen eller i den kommun eller det samverkansområde där hemmet för vård eller

⁷ Senaste lydelse 2019:947.

program eller en nationell inriktning i den kommun där hemmet för vård eller boende är beläget.

boende eller det skyddade boendet är beläget.

Erbjuder hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen.

17 kap.

1 §

I detta kapitel finns

– allmänna bestämmelser (2–15 §§), – bestämmelser om utbildning på introduktionsprogram vid en gymnasieskola med offentlig huvudman (16–27 §§), och – bestämmelser om utbildning på introduktionsprogram vid en fristående gymnasieskola (28–36 §§).	– allmänna bestämmelser (2–15 a §§),

15 a §

En elev som har placerats i ett hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett skyddat boende enligt 6 kap. 1 a § samma lag, och därför flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på ett påbörjat introduktionsprogram eller på ett annat introduktionsprogram i den kommun eller i det samverkansområde där hemmet för vård eller boende eller det skyddade boendet finns. Utbildningen ska i ett sådant fall fullföljas enligt den nya huvudmannens utbildningsplan och en ny individuell studieplan.

Under de förutsättningar som anges i 29 och 30 §§ har eleven rätt att fullfölja utbildningen hos en huvudman för en fristående gymnasieskola enligt den huvudmannens utbildningsplan och en ny individuell studieplan.

En elev som påbörjat ett introduktionsprogram hos en huvudman och som efter en avslutad placering i ett hem för vård eller boende eller i ett skyddat boende återvänder till hemkommunen har rätt att fullfölja utbildningen på programmet eller på

ett annat introduktionsprogram hos hemkommunen eller i hemkommunens samverkansområde enligt hemkommunens utbildningsplan och en ny individuell studieplan.

19 §⁸

En kommun eller en region som anordnar programinriktat val som har utformats för en grupp elever eller yrkesintroduktion som har utformats för en grupp elever ska ta emot alla de behöriga sökande till utbildningen som hör hemma i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

En elev som vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) ska vid beslut om mottagande enligt första stycket jämföras med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

En elev ska vid beslut om mottagande enligt första stycket jämföras med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, om eleven vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § samma lag.

Om det finns platser över på utbildningen, sedan alla sökande som ska tas emot enligt första och andra styckena har antagits, får kommunen eller regionen ta emot andra behöriga sökande till utbildningen.

21 a §⁹

En kommun som anordnar sådan utbildning som avses i 21 § första stycket ska ta emot ungdomar som uppfyller behörighetsvillkoren för respektive utbildning om de på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen. Det gäller också för en region som anordnar sådan utbildning som avses i 21 § andra stycket.

En kommun som anordnar sådan utbildning som avses i 21 § första stycket ska ta emot ungdomar som uppfyller behörighetsvillkoren för respektive utbildning om de vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § samma lag. Det gäller också för en region som anordnar sådan utbildning som avses i 21 § andra stycket.

⁸ Senaste lydelse 2019:947.

⁹ Senaste lydelse 2019:947.

18 kap.31 §¹⁰

En elev som med stöd av 19 kap. 35–37 §§ går i anpassad gymnasieskola i en annan kommun än sin hemkommun och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen, har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemmahörande i kommunen.

En elev som med stöd av 19 kap. 35–37 §§ går i anpassad gymnasieskola i en annan kommun än sin hemkommun och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen, har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemmahörande i kommunen. *Detsamma gäller för en elev som går i en annan kommuns anpassade gymnasieskola på grund av att eleven har placerats i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § socialtjänstlagen (2001:453).*

Den kommun som anordnar utbildningen ska ombesörja att skolskjuts anordnas enligt första stycket. Kommunens kostnader för detta ska ersättas av elevens hemkommun.

19 kap.1 §¹¹

I detta kapitel finns bestämmelser om

- utbildningarnas utformning och innehåll (2–26 §§),
- dokumentation av genomförd utbildning i anpassad gymnasieskola (27 §),
- ansökan, mottagande och fullföljande av utbildningen (28–33 §§),
- utbildning på program vid en anpassad gymnasieskola med offentlig huvudman (34–44 §§),
- utbildning på program vid en fristående anpassad gymnasieskola (45–48 §§).

35 §¹²

Av de sökande till ett nationellt program eller till en nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar första läsåret ska huvudmannen i första hand ta emot dem som är hemmahörande i kommunen eller inom samverkansområdet för utbildningen.

En elev som vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller

En elev ska vid beslut om mottagande enligt första stycket jämföras med den som är hemmahörande i kommunen eller

¹⁰ Senaste lydelse 2022:1315.

¹¹ Senaste lydelse 2022:1315.

¹² Senaste lydelse 2015:176.

boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) ska vid beslut om mottagande enligt första stycket jämföras med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

Samverkansområdet för utbildningen, om eleven vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § samma lag.

40 a §¹³

En kommun eller en region ska ta emot en elev på ett individuellt program om

1. eleven vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), och

1. eleven vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § samma lag, och

2. hemkommunen har bedömt att eleven inte kan följa undervisningen på ett nationellt program.

42 §¹⁴

En elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen, om den nya hemkommunen erbjuder sådan utbildning.

Erbjuder den nya hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen.

En elev som *med anledning av placering* i ett hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen i den kommun där hemmet för vård eller boende är beläget, om kommunen erbjuder sådan utbildning. Om den inte erbjuder den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget

En elev som *har placerats* i ett hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett skyddat boende enligt 6 kap. 1 a § samma lag, och därför flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen i den kommun där hemmet för vård eller boende eller det skyddade boendet är beläget, om kommunen erbjuder

¹³ Senaste lydelse 2019:947.

¹⁴ Senaste lydelse 2019:947.

val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen, om detta inte hindrar eleven från att vistas i hemmet för vård eller boende.

sådan utbildning. Om den inte erbjuder den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen, om detta inte hindrar eleven från att vistas i hemmet för vård eller boende *eller det skyddade boendet*.

42 a §¹⁵

En elev som har *påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som där- efter placeras i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) och som är beläget i en annan kommun än hemkommunen eller samverkansområdet för utbildningen har rätt att i hemkommunen fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen när eleven efter placeringen återvänder till hemkommunen, om den erbjuder sådan utbildning. Detsamma gäller den elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning i den kommun där hemmet för vård eller boende är beläget.*

En elev som har *placerats i ett hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett skyddat boende enligt 6 kap. 1 a § samma lag och som efter placeringen återvänder till sin hemkommun har rätt att fullfölja en påbörjad utbildning på ett nationellt program eller en nationell inriktning i hemkommunen, om den erbjuder sådan utbildning. Detta gäller oavsett om utbildningen påbörjades i hemkommunen eller samverkansområdet före placeringen eller i den kommun eller det samverkansområde där hemmet för vård eller boende eller det skyddade boendet är beläget.*

Erbjuder hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2024.

¹⁵ Senaste lydelse 2019:947.

12 Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 3 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

3 §¹

Regionen ska ingå en överenskommelse med kommunen om ett samarbete i fråga om

1. personer med psykisk funktionsnedsättning,
 2. personer som missbrukar alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel, dopningsmedel eller spel om pengar, och
 3. barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet.
3. barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet *eller är placerade i ett skyddat boende.*

Om det är möjligt bör organisationer som företräder dessa personer eller deras närstående ges möjlighet att lämna synpunkter på innehållet i överenskommelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2024.

¹ Senaste lydelse 2019:973.

13 Förslag till lag om ändring i lagen (2017:209) om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (2017:209) om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Regionen ska, utöver vad som följer av hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och tandvårdslagen (1985:125), på initiativ av socialnämnden erbjuda en hälsoundersökning i anslutning till att vård utanför det egna hemmet av ett barn eller en ung person i åldern 18–20 år inleds.

1 §¹

Regionen ska, utöver vad som följer av hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och tandvårdslagen (1985:125), på initiativ av socialnämnden erbjuda en hälsoundersökning i anslutning till att vård utanför det egna hemmet av ett barn eller av en ung person i åldern 18–20 år inleds.

Detsamma gäller i anslutning till att en placering av ett barn eller av en ung person i åldern 18–20 år i ett skyddat boende inleds.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2024.

¹ Senaste lydelse 2019:975.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

Ändring i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

*Nuvarande lydelse**Utskottets förslag*18 §¹

En förvaltningsrätt är domför med en lagfaren domare ensam

1. vid åtgärder som endast avser måls beredande,
2. vid förhör med vittne eller sakkunnig som begärts av en annan förvaltningsrätt,
3. vid beslut som endast avser rättelse av felräkning, felskrivning eller annat uppenbart förbiseende, och

4. vid annat beslut som inte innefattar slutligt avgörande av mål.

Om det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsuttent rätt, är en förvaltningsrätt domför med en lagfaren domare ensam vid beslut som inte innefattar prövning av målet i sak.

Åtgärder som endast avser beredandet av ett mål och som inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna domare, får utföras av någon annan som har tillräcklig kunskap och erfarenhet och som är anställd vid en allmän förvaltningsdomstol, en allmän domstol eller en hyresnämnd. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om detta.

Vad som sägs i andra stycket gäller även vid avgörande i sak av

1. mål av enkel beskaffenhet,
2. mål om bevissäkring och betalningssäkring enligt skatteförfarandelagen (2011:1244), om besiktning enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152), om en uppgifts eller handlings undantagande från kontroll enligt skatteförfarandelagen eller någon annan skatteförfattning,

3. mål om omedelbart omhändertagande enligt 6 och 6 a §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, mål om vård vid en låsbar enhet enligt 15 b § samma lag, mål om avskildhet enligt 15 c § samma lag, mål om vård i enskildhet enligt 15 d § samma lag, mål om tillfälligt flyttningsförbud enligt 27 § samma lag, mål om tillfälligt utreseförbud enligt 31 d §

3. mål om omedelbart omhändertagande enligt 6 och 6 a §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, mål om vård vid en låsbar enhet enligt 15 b § samma lag, mål om avskildhet enligt 15 c § samma lag, mål om vård i enskildhet enligt 15 d § samma lag, mål om tillfälligt flyttningsförbud enligt 27 § samma lag, mål om tillfälligt utreseförbud enligt 31 d §

¹ Senaste lydelse 2023:705.

samma lag, mål om omedelbart omhändertagande enligt 13 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, mål om vård i enskildhet enligt 34 a § samma lag, mål om avskildhet enligt 34 b § samma lag, mål om vård vid en låsbar enhet enligt 14 § lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård, mål om vård i enskildhet enligt 14 a § samma lag, mål om avskildhet enligt 17 § samma lag, mål om tillfällig isolering enligt 5 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:168), mål enligt 12 § första stycket och 33 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, mål enligt 18 § första stycket 3–5 och 9 när det gäller de fall då vården inte har förenats med särskild utskrivningsprövning eller 6 lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, mål om förvar och uppsikt enligt utlänningslagen (2005:716), mål enligt strafftidslagen (2018:1251), mål enligt fängelselagen (2010:610) och mål enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,

samma lag, *mål om omedelbar insats enligt 4 kap. 1 § lagen (0000:000) om placering av barn i skyddat boende*, mål om omedelbart omhändertagande enligt 13 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, mål om vård i enskildhet enligt 34 a § samma lag, mål om avskildhet enligt 34 b § samma lag, mål om vård vid en låsbar enhet enligt 14 § lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård, mål om vård i enskildhet enligt 14 a § samma lag, mål om avskildhet enligt 17 § samma lag, mål om tillfällig isolering enligt 5 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:168), mål enligt 12 § första stycket och 33 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, mål enligt 18 § första stycket 3–5 och 9 när det gäller de fall då vården inte har förenats med särskild utskrivningsprövning eller 6 lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, mål om förvar och uppsikt enligt utlänningslagen (2005:716), mål enligt strafftidslagen (2018:1251), mål enligt fängelselagen (2010:610) och mål enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,

4. mål enligt folkbokföringsförfattningarna, mål om preliminär skatt eller om anstånd med att betala skatt eller avgifter enligt skatteförfattningarna,

5. mål enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner eller lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet,

6. mål som avser en fråga av betydelse för inkomstbeskattningen, dock endast om värdet av vad som yrkas i målet uppenbart inte överstiger hälften av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken,

7. mål enligt lagen (2004:629) om trängselskatt, och

8. mål enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem och lagen (2023:704) om auktorisationssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering och för digital post.